

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 746

24. LISTOPADA 2025.

CIJENA 1,33 €

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

REPORTAŽA

TAMO GDJE DISCIPLINA SUSREĆE KREATIVNOST

RAZGOVOR

GORDAN AKRAP
PROREKTOR ZA
MEĐUNARODNU I
MEĐUINSTITUCIJ-
SKU SURADNJU
SVEUČILIŠTA
OBRANE I
SIGURNOSTI "DR.
FRANJO TUĐMAN"

**PUKOVNIJA
VOJNE POLICIJE
HODNJOM
ISKAZUJEMO
ZAHVALNOST
POGINULIM
BRANITELJIMA**

RAZGOVOR

**NATPORUČNICA
ANITA PERAN**
ZAPOVJEDNICA
VODA U SATNIJI ZA
ZRAKOPLOVNO-
TEHNIČKO
ODRŽAVANJE
HELIKOPTERA

ISSN 1330 - 500X

PRINTED IN CROATIA

0 4 3 2 5

9 117 713 30115 00031

Foto: Tomislav Brandt

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILIA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)

Grafička redakcija: Ante Perković, Predrag Belušić // **Marketing:** Milla Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 4568-008; fax: 3784-322

Tisak: Tiskara STEGA TISAK d.o.o., Heinzelova 60/1, 10 000 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hvojnik@morh.hr

Odobrava: Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

TAMO GDJE DISCIPLINA SUSREĆE KREATIVNOST

Realnost, koordinacija i integracija – suradnjom do zajedničkog cilja: najbolji je sažetak zahtjevne petodnevne obuke elitnih postrojbi hrvatske vojske i policije koja se tijekom listopada 2025. provodila na prostoru vojarne "Josip Jović" u Udbini i vojarne "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunik Donjem

[STR. 34]

NASLOVNICA SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4 RAZGOVOR**
Izv. prof. dr. sc. Gordan Akrap,
prorektor za međunarodnu i međuinstitucijsku
suradnju Sveučilišta obrane i sigurnosti
"Dr. Franjo Tuđman"
- 12 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Hodnjom iskazujemo zahvalnost poginulim
braniteljima
- 16 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Snaga instinkta i preciznosti u službi sigurnosti
- 20 RAZGOVOR**
natporučnica Anita Peran,
zapovjednica voda u Satniji za
zrakoplovno-tehničko održavanje helikoptera
- 26 SPECIJALISTIČKA VOJNA OBUKA**
Novi pripadnici Topničko-raketne pukovnije
- 30 ZzP**
Zavod koji povezuje vojsku, znanost i industriju
- 32 ZSS**
Hrabrost, čast, odanost i zajedništvo
- 40 BESPOSADNI SUSTAVI**
Naoružani Komodo
- 48 PODLISTAK**
Projekti europske obrambene industrije (IX. dio):
Tri europska helikoptera
- 52 POVIJEST SPORTA**
Povijest Zimskih olimpijskih igara (IV. dio):
Početak dominacije i inovacija
- 56 DOMOVINSKI RAT**
Žrtva hrvatskih branitelja temelj je slobode
i identiteta
- 60 DOMOVINSKI RAT**
Uspostava i obrana Kukuruznog puta

Instagram

LinkedIn

YouTube

X

facebook

Pratite nas i na društvenim mrežama

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2025.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

RAZGOVARAO
Domagoj Vlahović

FOTO
Tomislav Brandt

“Sve dok ne napustimo sigurnost naših domova i gradova te odemo negdje u inozemstvo, nećemo moći objektivno procijeniti stvarno stanje naše sigurnosti i njezinu vrijednost. Ima li sigurnosnih izazova kod nas? Ima. Međutim, oni nisu takvi da ograničavaju naša prava i slobode”

HRVATSKA JE VRLO SIGURNA DRŽAVA

Kako sigurnosna situacija u svijetu postaje sve napetija i kompleksnija, riječi stručnjaka poput Gordana Akrapa izazivaju sve veći interes javnosti. Prije dva tjedna, zajedno s riječima kolega iz Hrvatske i inozemstva, čule su se i na 10. Zagrebačkom sigurnosnom forumu, manifestaciji čiji značaj također raste u kontekstu današnjice. Razgovor smo vodili povodom tog događaja, no on se proširio i na niz drugih tema, odreda iznimno zanimljivih.

RAZGOVOR

IZV. PROF. DR. SC.

GORDAN AKRAP

PROREKTOR ZA MEĐUNARODNU I
MEĐUINSTITUCIJSKU SURADNJU
SVEUČILIŠTA OBRANE I SIGURNOSTI
“DR. FRANJO TUĐMAN”

KOLIKO JE 10. ZAGREBAČKI SIGURNOSNI FORUM NAPREDOVAO OD PRVOG IZDANJA?

Ideja vodilja zbog koje smo pokojni prof. dr. Miroslav Tuđman, prof. dr. Shlomo Shpiro iz Izraela i ja pokrenuli Forum nije se bitno promijenila. I tada, kao i danas, cilj nam je bio okupiti različite stručnjake koji će otvoreno iznositi relevantne i vjerodostojne informacije i znanja drugim stručnjacima o temama iz sigurnosnog, obrambenog i društveno korisnog konteksta. Naime, sva smo trojica bili bogatog profesionalnog iskustva u radu u nacionalnim obavještajnim zajednicama. Bili smo svjesni važnosti izrade pouzdanih i točnih izvještajnih analiza te na njima utemeljenih vjerodostojnih izvještajnih procjena koje su nužne kako bismo na vrijeme mogli donositi korisne odluke. Stoga smo se usmjerili k primjeni naših iskustava i znanja u jačanju otpornosti društva na postojeće i buduće sigurnosne izazove. Prvi je Forum okupio nešto manje od 70 stručnjaka iz pet - šest država. Na 10. Zagrebačkom sigurnosnom Forumu nazočilo je oko 250 stručnjaka iz gotovo 30 država. Zadržali smo kvalitetu bez obzira na povećanje broja sudionika. Povećali smo mogućnost upoznavanja i umrežavanja stručnjaka iz različitih država. Nastavljamo biti, što je rekao jedan od naših dragih gostiju, njemački general Erhard Bühler forum sa sadržajem. Ponosni smo što smo praktički jedini sigurnosni forum koji se tijekom pandemijskih godina uspješno organizirao u Europi, a zahvaljujući našim mjerama nitko se od nazočnih nije na Forumu zarazio. To smatramo velikim uspjehom.

RAZGOVOR // izv. prof. dr. sc. GORDAN AKRAP

JESU LI PRETHODNI FORUMI PREDVIDJELI NEKE GLOBALNE I HRVATSKE SIGURNOSNE IZAZOVE KOJI SU SE POSLIJE I POJAVILI?

Na godišnjoj skupštini organizacije International Intelligence History Association, koji smo organizirali u svibnju 2015. u Zagrebu, jedna od glavnih tema bio je nadolazeći migrantski val. Zajedno s drugim govornicima s područja Bliskog istoka upozorili smo na snažno i brojno kretanje stanovništva prema Europi. Upozorili smo da se radi o prijetnji sigurnosti te da će taj val biti teško zadržati na putu kojim će se kretati prema Njemačkoj. Upravo je to primjer koji nam pokazuje kako se teško možemo oduprijeti modernim i budućim sigurnosnim izazovima ako ostanemo sami, bez partnera, saveznika i prijatelja. Ono što na Forumu stalno upozoravamo jest činjenica koja nam je poznata još iz našeg Domovinskog rata: nitko više ne može pobijediti niti u jednom sukobu ili ratu ako ostane sam. Nakon tog skupa pokrenuli smo Forum koji od prvog dana ističe nužnost zaštite ključne kritične infrastrukture (prije svega vode, hrane i energije) od fizičkih prijetnji i od onih koje dolaze iz kibernetičkog svijeta. Upozoravali smo na svu složenost budućih sigurnosnih izazova i njihovu hibridnost i znatno prije nego li se u Hrvatskoj pojavio taj pojam. Sjećam se brojnih anegdota i komentara s kojima smo bili suočavani prilikom osnivanja Instituta za istraživanje hibridnih sukoba (IIHS). Gotovo svim sugovornicima su, kad bi čuli riječ hibrid, padali na um poljoprivreda i proizvodnja kukuruza. Upozoravali smo na važnost uspostave informacijskog i digitalnog suvereniteta kako bi se mogli zaštititi od brojnih sigurnosnih izazova povezanih s neistinama u javnom prostoru te napadnim kibernetičkim djelovanjima. Već drugu godinu bavimo se i izazovima s kojima će se suočiti EU/NATO članice, a posebno izazova u Ukrajini kako se rat bude bližio kraju.

DIO FORUMA BIO JE POSVEĆEN MLADIM ISTRAŽITELJIMA, ŽELITE LI TIME UKAZATI NA TO DA EU I NATO TREBAJU VIŠE MLADIH I OBRAZOVANIH KADROVA U SEKTORU OBRANE I SIGURNOSTI?

Već nekoliko godina otvaramo prostor mladim znanstvenicima i istraživačima za predstavljanje njihovih tema i doktorskih istraživanja. Iskora u tom pravcu bila je vrlo hrabra odluka koja se pokazuje ispravnom. Naime, nema puno Foruma ove kvalitete koji otvaraju prostor mladima. Mi im omogućavamo otvorene i iskrene razgovore s renomiranim europskim i svjetskim stručnjacima koji im mogu, na Forumu i poslije, pomoći u njihovim istraživanjima, obradi rezultata i donošenju zaključaka. Smjene generacija znanstvenika i stručnjaka stvarnost su koje se ne treba ustručavati niti pribojavati. Treba je sustavno planirati i provoditi kad se za to ukaže potreba i prilika. Jedino suradnjom i spojem iskustva, znanja i energije, možemo uspijevati i kao narod i kao država. Sektor obrane i sigurnosti nije samo za, kolokvijalno rečeno, sijede glave. Mladi nose promjene, pogotovo danas kad brzi razvoj informacijskih, komunikacijskih te digitalnih alata i tehnologija nadilazi sposobnost sijedih glava da se s njima koriste u onoj mjeri u kojoj ih mladi mogu koristiti.

NA JEDNOM OD PANELA KONFERENCIJE GOVORILLO SE O RUSKOJ AGRESIJI NA UKRAJINU. JEDAN NJEGOV DIO BIO JE POSVEĆEN NLAUČENIM LEKCIJAMA – KOJE BISTE IZDVOJILI?

Već godinama dio Foruma posvećujemo prikupljanju i analizi iskustava ruskih agresija na Ukrajinu, one iz 2014. i one iz 2022. Ponosni smo što smo prvi na svijetu u jednom znanstvenom članku, objavljenom u časopisu koji izlazi neprekidno već 26 godina, objavili način i sredstvo na koji su Ukrajinci potopili rusku raketnu topovnjaču Moskva. Na Forumu smo također prvi put javno predstavili dio rezultata rade jedne radne skupine NATO-a pod nazivom NATO STO SAS-161. Sredinom listopada dobili smo obavijest iz NATO-a da je upravo ta radna skupina nagrađena najvišom nagradom za izvrsnost.

Zaslужila je to zbog postignutih rezultata te njihove primjenjivosti na sigurnosne i obrambene procese u pripremi obrane prije ruske agresije na Ukrajinu. Teško je izdvojiti neku lekciju koju smo naučili. Radi se o cijelom spletu međusobno povezanih aktivnosti koje izravno utječu na (ne) učinkovitost sigurnosnih i obrambenih aktivnosti te jačanje otpornosti društva. Ove je godine, kao i prošlih, najveći naglasak bio na zaštiti informacijskog prostora i procesa odlučivanja od neistina koje se plasiraju u javni informacijski prostor. Kao i prošle, tako smo i ove godine jedan panel posvetili upravo borbi protiv dezinformacija/protuobavijesti. Fokusirali smo se na njihov štetni utjecaj na političke procese kao što su izbori i referendumi, na načine, sredstva, medije i profile osoba koje u tim aktivnostima sudjeluju od planiranja do izvođenja. Ti su paneli organizirani u okviru projekta ATENA koji djeluje u okviru mjere Nacionalnog plana oporavka i otpornosti - uspostave novih provjeravatelja u javnim informacijskim sustavima. Nju je uspostavila Agencija za elektroničke medije kao pilot-projekt na razini EU-a. Neka od zanimljivijih predavanja na tu temu objavit ćemo na mrežnoj stranici Instituta.

NAZIRE LI SE IKAKAV RASPLET RATA U UKRAJINI? KOJI SU NAJVJEROJATNIJI SCENARIJI?

Postoji nekoliko scenarija završetka rata. Prve su verzije potpuno suprotne i govore o apsolutnoj pobjedi bilo agresora Rusije, bilo branitelja Ukrajine. Mislim da su to dva manje izgledna scenarija, posebno je teško očekivati da će Rusija ostvariti onu pobjedu koju je očekivala. Naime, objektivnim analizama možemo samo potvrditi da je Rusija već doživjela strateški poraz. Tri je puta bila prisiljena promijeniti svoje glavne strateške ciljeve, Švedska i Finska ušle su u NATO savez u ubrzanom procesu, Rusija doživljava snažne ekonomske, gospodarske, demografske, financijske, sigurnosne i političke gubitke, izložena je te snažno ovisi o Kini. S druge strane Ukrajina ima svojih unutarnjih izazova, ali i još nerealiziranih mogućnosti posebno kad govorimo o snižavanju mobilizacijskog praga sa sadašnjih 25 na 21 godinu. Postojeća situacija na ratištu teško može dovesti do uspostave nekog oblika trajnijeg mira. Ako bi sad obje strane pod pritiskom SAD-a i EU-a potpisale primirje, ono ne bi dugo trajalo. Naime, niti jedna se strana ne osjeća pobijeđenom niti gubitnikom. Stoga je uvjet koji se mora ispuniti kako bi došlo do trajnijeg mira vrlo jednostavan: jedna strana mora prihvatiti činjenicu da ne može ostvariti svoje ciljeve te da će nastavak borbenih djelovanja samo pogoršati njezinu pregovaračku poziciju. Kao i da toj strani treba mir kako bi se mogla reorganizirati i u dogledno vrijeme ponovno pokrenuti aktivnosti za ispunjenje onih ciljeva i zadaća koje danas ne može napraviti. Za Ukrajinu se radi o organiziranju učinkovitih operacija s ciljem oslobađanja većih okupiranih površina posebno na području Hersona i Zaporizja prema poluotoku Krimu, dok je za Rusiju to okupiranje svih područja koje su proglasili dijelovima svojeg teritorija. Iako na prvi pogled izgleda da je Rusija ta koja će prije ispuniti postavljene ciljeve, nije nemoguće ni da Ukrajina opet iznenadi Ruse i oslobodi dio svojeg teritorija.

KAKO BISTE PROKOMENTIRALI MIROVNI PROCES NA BLISKOM ISTOKU? MOŽE LI ON DOVESTI DO DULJEG RAZDOBLJA STABILNOSTI?

“Ono što na Forumu stalno upozoravamo jest činjenica koja nam je poznata još iz našeg Domovinskog rata: nitko više ne može pobijediti niti u jednom sukobu ili ratu ako ostane sam”

Na Bliskom istoku govorimo o potpuno drugačijem scenariju i razvoju događaja. Protivnik Države Izraela, ali i brojnih arapskih država, jest teroristička organizacija Hamas. Bili su to i Hezbollah i Iran koji su, zahvaljujući višedesetljetnom entuzijastičnom, upornom, strpljivom i predano radu izraelske obavještajne zajednice u svega nekoliko tjedana borbenih (kako onih vojnih tako i djelovanja obavještajne zajednice) praktički obezglavljeni, razoružani i ostavljeni bez sposobnosti vojnog odupiranja Izraelu i SAD-a. Hamas je bio na putu doživljavanja sudbine Hezbolaha. Međutim, Hamas je koristio stanovništvo Gaze kao svoje taoce, koristio se civilnim i vjerskim ustanovama i objektima za svoje djelovanje. Suočen s prijetnjom uništenja i fizičke eliminacije cijelog vrha Hamasa, prihvatili su mirovni plan. Kako će ga, u kojoj razini i kojim tempom prihvaćati i ostvarivati teško je predvidjeti. Međutim, ono na što moramo obratiti pozornost jest mogućnost da dio pripadnika Hamasa ne prihvati mirovni sporazum te nastavi s nasiljem i terorizmom. To je zadaća koju pred sobom imaju ne samo obavještajne zajednice Izraela i pojedinih zapadnih zemalja nego prije svega obavještajnih zajednica arapskih država. Nadam se da nestankom Hamasa kao i Hezbolaha te slabljenjem Irana, neće doći do obnove sukoba kojima smo svjedočili sredinom prošlog stoljeća na Bliskom istoku.

RAZGOVOR // izv. prof. dr. sc. GORDAN AKRAP

JESU LI RAZLIČITE IZRAELSKKE KINETIČKE I OBAVJEŠTAJNE OPERACIJE *DE FACTO* OJAČALE ILI OSLABILE IZRAELSKI SIGURNOSNI POLOŽAJ TE MEĐUNARODNI STATUS?

Izraelski rat protiv terorizma, jer ono što gledamo u zadnje nešto više od dvije godine to i jest, nudi zainteresiranim mogućnost dubinskog analiziranja uzroka i posljedica. Izraelu se ponavlja situacija od prije dvadesetak godina kad je pobijedio Hezbolah u kinetičkoj domeni sukoba, ali izgubio je u informacijskoj domeni. To se dogodilo i sad tijekom operacija u borbi protiv Hamasa: Izrael nedvojbeno pobjeđuje u kinetičkoj, ali gubi sukob u informacijskoj domeni. Način na koji je Izrael doslovno desetkovao nekoliko najviših razina zapovjednog lanca Hezbolaha u svega nekoliko dana treba služiti kao primjer sljedećih aktivnosti:

- Netko je u obavještajnoj zajednici bio toliko drzak da je predložio plan koji je mnogima vjerojatno zvučao vrlo čudno pa čak i nemoguće u borbi protiv Hezbolaha.
- U vrhu obavještajne zajednice našao se netko tko je shvatio da se treba poticati razmišljanje i predlaganje aktivnosti koje izlaze izvan okvira postojećih razmišljanja te da prave rezultate jamče tek aktivnosti na koje protivnik nije spreman, odnosno koje ne može ni pomisliti da mu mogu predstavljati prijetnju.
- Netko tko je shvatio da za prave obavještajne zajednice ne postoji nešto što se naziva nemoguća misija; sve je u planiranju, posjedovanju dovoljno sredstava, vremena i ljudi koji su u stanju misliti, predlagati, komunicirati, organizirati, provesti i nadzirati uz najviše razine strpljivosti.

Tome treba dodati da je u Siriji došlo do promjene režima, da je svrgnut Bašar al-Asad čime je Rusija izgubila svojeg saveznika, a Turska ne može tako lako doći do Golanske visoravni. PZO sustavi na teritoriju Sirije uništeni su te nisu prijetnju izraelskim zrakoplovima. To je omogućilo izraelskom zrakoplovstvu nemetani let i zračne udare na brojne ciljeve u Iranu koji su potpomognuti djelovanjima izraelske obavještajne zajednice duboko u teritoriju Irana, uključujući i objekte najviše kategorije zaštite. Vidimo da je Izrael u ovom dijelu rata polučio dvije pobjede stratejske važnosti.

Ni Hezbolah ni Iran trenutačno nisu ozbiljna sigurnosna prijetnja Državi Izraelu jer će Izrael reagirati neproporcionalnom silom na svaki pokušaj jačanja njihovih vojnih sposobnosti. U slučaju Hamasa došlo je do ponavljanja pogrešaka iz prošlosti. Jedna od ključnih pogrešaka krije se u načinu na koji Izrael komunicira ratna djelovanja. Iako su visoki časnici izraelskih oružanih snaga koji komuniciraju rezultate operacije borbe protiv Hamasa iznimno stručni i sposobni, ipak bi takve aktivnosti prema medijima trebali voditi civili. Komuniciranje ratnih ciljeva i postignutih rezultata zasjenile su snimke i informacije Hamasova ministarstva zdravstva koje su brojni mediji prihvatili kao nespornu činjenicu jer su tvrdnje bile pot-

Gordan Akrap (lijevo) u Kongresnom centru na Hrvatskom vojnom učilištu 'Dr. Franjo Tuđman' 4. travnja 2024., na međunarodnoj konferenciji i okruglom stolu na temu 'Transatlantsko savezništvo – izazovi i rješenja'

krijepljene snimkama koje su utjecale na emotivnu stranu primatelja informacija. Izraelski narativ o tome da je dio tih snimaka nastao kao proizvod Hamasovih manipulacija nije dopirao do široke javnosti. Stoga je izraelski premijer, suočen s unutarnjim podjelama, odlučio ići do kraja kako bi bitno smanjio napadačke efektivne Hamasa i time ostao zapamćen kao premijer koji je u kratkom roku uspio pobijediti tri strateška protivnika Izraela. Naravno, i dalje će se spominjati kako je izraelski narod u njegovu mandat doživio najveći broj ubijenih Izraelaca u jednom danu još od Drugog svjetskog rata. Treba znati da bi se ovako ponašao bilo tko od izraelskih političara nakon masakra od 7. listopada 2023. godine.

"Postoji nekoliko scenarija završetka rata. Prve su verzije potpuno suprotne i govore o apsolutnoj pobjedi bilo agresora Rusije, bilo branitelja Ukrajine. Mislim da su to dva manje izgledna scenarija"

NA FORUMU STE SPOMINJALI I KINU, REKLI STE DA BI NA DALEKOM ISTOKU MOGLO DOĆI DO SUKOB VISOKOG INTENZITETA? MISLITE LI NA OTOK TAJVAN ILI NEKO DRUGO PODRUČJE?

"Izraelu se ponavlja situacija od prije dvadesetak godina kad je pobijedio Hezbolah u kinetičkoj domeni sukoba, ali izgubio je u informacijskoj domeni"

Temelj svake kvalitetne procjene treba biti ozbiljna i sveukupna analiza/raščlamba. One se izrađuju sagledavanjem prikupljenih podataka i informacija. U ovom slučaju, postoji sasvim dovoljna količina podataka iz otvorenih izvora koji ukazuju na namjere Kine da u sljedećih nekoliko godina pokrene procese kojima će se pokazati i dokazati kao svjetska sila kojoj nitko više neće moći ograničavati ispunjenje njezinih ciljeva. Od podataka o stanju gospodarstva Kine, njezinim razvojnim planovima i rezultatima, aktivnostima na području Rusije, promjeni nastavnih kurikula nakon ruske agresije na Ukrajinu... Vrijedi dodati i brzinu gradnje vojnih kapaciteta s naglaskom na zračne i pomorske snage, znatnu kontrolu iskapanja i trgovine rijetkim zemnim mineralima na globalnoj razini, kontrolu i nadzor glavnih luka na glavnim gospodarskim pravcima na gotovo svim bitnim trgovačkim rutama, analizu kineskih strateških dokumenata... Iz svega toga vidljivo je i jasno da će Kina, ako ne dođe do nekih bitnih promjena, za dvije godine biti u stanju preuzeti nadzor nad otocima koji pripadaju Tajvanu, ali nalaze se u blizini obale Kine (kao što su otočja Kinmen, Matsu i Wuqiu). Tajvan ih ne može učinkovito braniti, a pitanje je bi li i SAD bio spreman zbog tih otoka ući u rat s Kinom. To je izazov na koji treba računati kao vrlo vjerojatan, s neizvjesnim posljedicama.

VAŠA JE ČESTA TEMA I HIBRIDNO DJELOVANJE, PROUČAVA GA INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE HIBRIDNIH SUKOB ČIJI STE PREDSEDNIK. KAKO VIDITE BUDUĆNOST INSTITUTA?

Sve što mi koji smo sad u Institutu radimo povezano je s jačanjem svjesnosti stanovništva o postojanju različitih oblika prijetnji našem zajedništvu, demokraciji, našim slobodama i pravima. Ne samo što se trudimo objektivno i istinito informirati javnost o brojnim pitanjima

RAZGOVOR // izv. prof. dr. sc. GORDAN AKRAP

koja uzrokuju ili mogu uzrokovati podjele u društvu, trudimo se i osposobiti mlade generacije stručnjaka i znanstvenika koji će nas naslijediti. Posebno bih još jednom istaknuo projekt ATENA: s njim Institut sudjeluje upravo u borbi protiv neistina koje se pojavljuju u hrvatskom, ali i stranom informacijskom prostoru, a usmjerene su protiv interesa RH. Područje u kojem smo aktivni odnosi se na borbu protiv neistina u domeni pitanja obrane, sigurnosti, nacionalne i međunarodne sigurnosti te obavještajnih, informacijskih i kibernetičkih operacija.

Taj projekt pokazuje određene slabosti. Međutim, njegove prednosti i pozitivni rezultati nadmašuju uočene nedostatke za koje sam uvjeren da će u sljedećem vremenu biti uklonjene. Stalno učimo pa i na svojim greškama. Ljudski je griješiti, greške prepoznati i ispraviti ih. S obzirom na mlade s kojima smo se okružili, a koji su nam prišli i koji bi trebali prirodnim putem nastaviti gdje mi zastanemo, uvjeren sam u kvalitetnu budućnost djelovanja Instituta i dalje u korist našeg društva i naše države.

KOLIKO POZORNOSTI ZEMLJE POPUT RUSIJE I KINE POSVEĆUJU RAZLIČITIM OBLICIMA HIBRIDNOG DJELOVANJA? PARIRA LI IM ZAPAD DOVOLJNO U TOM SMISLU?

Rusija i Kina svoje napadne operacije širenja vlastitih utjecaja izvan zone ratnih djelovanja (u slučaju Rusije) temelje upravo na uporabi svih onih napadnih vektora iz spektra hibridnih prijetnji pomoću kojih mogu ostvariti postavljene ciljeve. Na zapadu je 1999. prevedena knjiga dvojice visokih časnika kineskih oružanih snaga (Q. Lianga i W. Xiangsuia) pod nazivom *Neograničeno ratovanje* koja govori o modernom ratovanju. Iznimno kvalitetna knjiga koja donosi rečenicu koja može najbolje opisati što se smatra hibridnim ratovanjem: *Sve što čovječanstvu može koristiti, može mu i naštetiti. To znači da danas na svijetu ne postoji ništa što ne može postati oružje.* Zapad se takvom načinu razmišljanja ne može učinkovito suprotstaviti.

“Moramo znati da je sigurnosna kultura pojedinaca i zajednice od iznimne važnosti za stabilnosti naših obitelji, zajednica, institucija pa na kraju i same države”

Trebamo pak raditi na informiranju stanovništva te jačanju digitalne, informacijske i društvene pismenosti stanovništva. Sve to kako bismo mogli prepoznavati neistine koje ulaze u javni prostor, kako bi razvijali i jačali povjerenje stanovništva u institucije društva i države. Naime, upravo je to, pokraj identitetskih odrednica, glavni cilj napadnih operacija hibridnih napadača: poremetiti odnos povjerenja između stanovnika i institucija društva i države, poremetiti sustav donošenja odluka i dijeliti društva u skladu sa starom rimskom poslovicom *Divide et impera*.

KAKAV JE, PREMA VAŠEM MIŠLJENJU, TRENUTAČNI SIGURNOSNI POLOŽAJ I SITUACIJA U HRVATSKOJ?

Hrvatska je vrlo sigurna država. I to se vidi po brojnim vjerodostojnim pokazateljima. Ta nam sigurnost pomaže u uspjesima na turističkom tržištu kao i u svakodnevnom življenju. Sve dok ne napustimo sigurnost naših domova i gradova te odemo negdje u inozemstvo, nećemo moći objektivno procijeniti stvarno stanje naše sigurnosti i njezinu vrijednost.

“Vojno osposobljavanje za potrebe obrane države i naroda provodi se u mirnodopsko vrijeme kao i u vrijeme kriza, kad je intenzivnije po sadržaju i trajanju“

Ima li sigurnosnih izazova kod nas? Ima. Međutim, oni nisu takvi da ograničavaju naša prava i slobode. Ono što je pak bitno jest sagledavanje prijetnji s kojima se možemo suočiti, a dolaze izvan Hrvatske, u fizičkoj, digitalnoj i informacijskoj domeni. To su područja sigurnosti, ali i razvoja, u kojima imamo potrebu daljnjeg napredovanja, primjenu pravila dubinskih analiza stranih investicija posebno u informacijskoj, komunikacijskoj domeni te digitalnom svijetu.

KAKO BISTE OPISALI RAZINU SIGURNOSNE KULTURE U HRVATSKOJ? JESMO LI KAO DRUŠTVO DOVOLJNO SVJESNI NAŠEG SIGURNOSNOG OKRUŽJA, PRIJETNJI I IZAZOVA, PA I NEDAVNE PROŠLOSTI?

To je područje u kojem ima prostora za napredak. Proces detuđmanizacije koji je pokrenut još krajem 1998. i koji je svoj vrhunac doživio u vrijeme dok je predsjednik Republike bio Stjepan Mesić uglavnom je iza nas. Brojne neistine koje su tad preplavile hrvatsku i međunarodnu javnost upornim su djelovanjem stručnjaka prepoznate kao neistine. Proces detuđmanizacije sebi je postavio cilj - borbu protiv političke zaostavštine pokojnog predsjednika Tuđmana. Glavna ideja koja je pak dovela do obrane i stvaranja države bila je ideja zajedništva, nacionalne sloge i okupljanja oko ključnih interesa države i naroda. Detuđmanizacija je išla i sebe gradila kao ideju na unošenju podjela. Bitnu ulogu u suprotstavljanju unošenju podjela, a detuđmanizacija je to i bila, jest visoka razina obnove patriotizma u Hrvatskoj, svjesnosti da smo se teškom mukom izborili za samostalnost i suverenost, da stalno trebamo biti svjesni stvarnosti s kojom se suočavamo na međunarodnoj razini, da se trebamo skrbiti za naše nacionalne interese koji ne završavaju samo na granicama Republike Hrvatske. Moramo znati i da je sigurnosna kultura pojedinaca i zajednice od iznimne važnosti za stabilnost naših obitelji, zajednica, institucija pa na kraju i same države. Država smo svi mi, bez obzira na to jesmo li svoj glas na izborima dali vladajućima ili oporbenjacima. Ono što mi na Sveučilištu obrane i sigurnosti “Dr. Franjo Tuđman” radimo jest upravo razvoj edukacijskih i obrazovnih programa koji daju učinkovite odgovore na vaše pitanje. U njih treba ubrojiti jačanje naše strateške sigurnosne kulture na pojedinačnoj i na zajedničkoj razini, suradnju i izgradnju, a ne sukobe i rušenje, reidentifikaciju i povratak patriotizma te svijest o tome tko smo, što smo, kako smo i uz koje žrtve došli do naše današnjice te kamo ćemo, kad, kako i s kim u budućnost.

S DRUGE STRANE, JESMO LI SVJESNI KAKO JE ČLANSTVO U EU-U I NATO-U UTJECALO NA NAŠE DRŽAVNE INTERESE, A POSEBNO NA SIGURNOSNI POLOŽAJ?

To treba pitati sociologe koji vjerojatno provode različita istraživanja i na tu temu. Vidimo da postoje određene nesuglasice u javnosti, kao i nerazumijevanja o tome što su EU i NATO savez, koje su razlike između njih, kako djeluju i u kojem spektru aktivnosti. Nikad se ne trebamo zaustaviti u širenju istine i poboljšanju informiranosti stanovništva o tim dvjema organizacijama koje imaju bitnu pozitivnu ulogu u jačanju naše unutarnje i vanjske stabilnosti i sigurnosti.

Foto: Josip Kopač

U svojim knjigama iz 1970-ih godina upravo je Franjo Tuđman isticao kako politička, gospodarska i sigurnosna budućnost Hrvatske treba biti u okviru EU-a i NATO saveza.

BLIŽI SE POČETAK TEMELJNOG VOJNOG OSPOSOBLJAVANJA, KOLIKO JE ONO NUŽNO ZA HRVATSKU SIGURNOST?

I nužno i potrebno. Zbog različitih političkih stavova kojima je vojno osposobljavanje zaustavljeno, mi smo u ozbiljnom sigurnosnom zaostatku glede razvoja i jačanja naše unutarnje sposobnosti za obranu u slučaju agresije. Često se od nekih pojedinaca može čuti argument koji to u biti nije, kako se Hrvatska obranila bez opće mobilizacije i bez vojnog roka, što je neistina. Istina je da su tijekom Domovinskog rata planirano provedene aktivnosti vojnog osposobljavanja, ali i mobilizacije u mjeri u kojoj su bile potrebne za očuvanje obrambenih sposobnosti. Mi koji smo krenuli u obranu još 1990. u najvećoj smo mjeri prošli obuku u tadašnjoj JNA u trajanju od najmanje 12 mjeseci. To je bilo iskustvo koje nam je bilo od pomoći. Mogu se također čuti izjave da se vojno osposobljavanje može provoditi kad dođe do ugrožavanja naše sigurnosti i stabilnosti. Ako tad počnemo s osposobljavanjem, bit će kasno. Te bi osobe u takvom sukobu, u doslovnom smislu bile topovsko meso, posebno u odnosu na moderno bojište. Vojno osposobljavanje za potrebe obrane države i naroda provodi se u mirnodopsko vrijeme kao i u vrijeme kriza, kad je intenzivnije po sadržaju i trajanju. Zato je ovo krajnje vrijeme da se počne s osposobljavanjem te da ojačamo sposobnosti kojima bi mogućeg napadača odvratili od razmišljanja o mogućem napadu na Republiku Hrvatsku. I u tom će procesu bitnu ulogu imati naše Sveučilište obrane i sigurnosti “Dr. Franjo Tuđman”.

“U svojim knjigama iz 1970-ih godina upravo je Franjo Tuđman isticao kako politička, gospodarska i sigurnosna budućnost Hrvatske treba biti u okviru EU-a i NATO saveza“

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

TEKST
Željko StipanovićFOTO
Tomislav Brandt

HODNOM ISKAZUJEMO ZAHVALNOST POGINULIM BRANITELJIMA

Polaganjem vijenaca na Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru u čast bojniku Alfredu Hillu, poginulim pripadnicima Vojne policije i hrvatskim braniteljima završila je desetodnevna hodnja pripadnika Pukovnije Vojne policije koji su od Zagreba do Vukovara prehodali više od 300 kilometara

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

Memorijalna hodnja "Alfred Hill" simbol je sjećanja i poštovanja prema svima koji su položili živote za slobodu Hrvatske, a za pripadnike Pukovnije Vojne policije to je i čin časti prema onima čiji su koraci ispisali temelje njihove postrojbe

Pripadnici Pukovnije Vojne policije završili su 16. listopada 2025. godišnju hodnju od Zagreba do Vukovara u čast i spomen bojniku Alfredu Hillu, poginulim pripadnicima Vojne policije i svim poginulim hrvatskim braniteljima. Na hodnju dugu 307 kilometara krenuli su 7. listopada iz vojarne "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" u Zagrebu, a na cilj – Memorijalno groblje žrtava Domovinskog rata u Vukovaru došli su u jutarnjim satima 16. listopada.

Hodnja je bila podijeljena na deset dionica tijekom deset dana, a na završetku svake dionice sudionici su paljenjem svijeća kod spomenika hrvatskih branitelja odali počast svim poginulim u Domovinskom ratu.

Na ovogodišnju, četvrtu po redu Memorijalnu hodnju, uputilo se devet pripadnika. Premda su se prošle godine na pojedinim dionicama uključivali i ostali pripadnici Vojne policije, ove godine to nije bilo moguće zbog brojnih ostalih zadaća koje su u tijeku.

"Na hodnji sam četvrtu godinu zaredom. Hodnja je započela s idejom da se očuva sjećanje na bojnika Alfreda Hilla, danas posmrtno pukovnika, jednog od velikih vukovarskih heroja. Osim što hodamo za njega, hodamo i za sve poginule i preminule pripadnike Vojne policije tijekom i nakon Domovinskog rata. Želimo taj duh zajedništva prenijeti na mlađe kolege i pokazati im koliko je važno biti zahvalan onima koji su dali svoje živote za slobodnu Hrvatsku", rekao je nadnarednik Krešimir Bakula, voditelj instruktor-skog tima u Satniji za zaštitu VIP Pukovnije Vojne policije. Ističući brojne aktualne zadaće i slijedom toga zahtjevne organizacijske izazove, nadnarednik Bakula je dodao: "Nismo htjeli prekinuti tradiciju. To je naša dužnost i čast."

Narednik Rudolf Bahmec pripadnik je 1. satnije Vojne policije i zapovjednik desetine po dužnosti. Rekao je kako ga je na hodnju motiviralo duboko poštovanje i trajna zahvalnost prema svima onima koji su položili svoje živote za slobodnu i neovisnu Republiku Hrvatsku te dodao: "Željeli smo prenijeti poruku mladim generacijama o važnosti Domovinskog rata i žrtvi koja je podnesena."

"Ovo mi je već druga Memorijalna hodnja po redu, koju sam u cijelosti prehodala. Na nju me motivirala zahvalnost prema žrtvi koju su u Domovinskom ratu podnijeli naši branitelji. Naša žrtva podnesena na ovoj hodnji ne može se usporediti s njihovom", istaknula je poručnica Katarina Raiz, zapovjednica Voda za uzgoj, selekciju i preddresuru u sklopu Obučnog centra vodiča službenih pasa Pukovnije Vojne policije, a ove godine i u ulozi voditeljice hodnje.

"Drugi sam put najmlađa sudionica hodnje i nastaviti ću sudjelovanje dokle god budem mogla", s osmijehom ističe poručnica Raiz te nastavlja: "Sretna sam što su pripadnici Pukovnije Vojne policije osmislili ovu hodnju i mislim da bi

se to trebalo nastaviti jer je to naša dužnost. Nije riječ samo o fizičkom izazovu nego se radi o iskazu poštovanja i sjećanja na naše poginule branitelje."

Naravno da se tijekom tako duge hodnje pojave i određene krize, no narednica Raiz ističe da su ih rješavali motivacijskim razgovorima: "Jako smo dobra i složna ekipa i jedni smo drugima cijelo vrijeme bili potpora, a sa svakim prijeđenim kilometrom naše je zajedništvo još više raslo."

Sudionici su tijekom deset dana prošli kroz deset mjesta: od Zagreba, preko Dugog Sela, Ivanić-Grada, Volodera, Novske, Nove Gradiške, Oriovca, Slavonskog Broda, Strizivojne i Vinkovaca, do završnog odredišta – Memorijalnog groblja žrtava Domovinskog rata u Vukovaru.

Bojnik Alfred Hill, prvi zapovjednik Vojne policije u Vukovaru, poginuo je 16. listopada 1991., istog dana kad i Blago Zadro. Vukovarski heroj bio je poznat po nadimku Miki, a među suborcima Atila. Kao iskusnog i hrabrog ratnika, zapovjednik obrane grada Vukovara Mile Dedaković-Jastrebovi imenuje 25. rujna 1991. Alfreda Hilla prvim zapovjednikom Satnije VP-a Vukovar 204. vukovarske brigade.

Alfredu Hillu posmrtno je, 29. travnja 1993. godine, dodijeljen čin bojnika OSRH. Odlikovan je Redom kneza Domagoja s ogrlicom i Redom hrvatskog trolista 30. ožujka 1999. godine. Odlukom tadašnjeg ministra obrane Andrije Hebranga, 30. rujna 1998., a na prijedlog načelnika Uprave Vojne policije, Nastavno središte za obuku Vojne policije Oružanih snaga Republike Hrvatske dobilo je ime bojnika Alfreda Hilla. Dana 20. lipnja 1998. posmrtni ostaci Alfreda Hilla pokopani su uz vojne počasti na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata.

Odlukom Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH dr. Franje Tuđmana, 24. ožujka 1999. godine Alfredu Hillu posmrtno je dodijeljen počasni čin pukovnika OSRH.

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

SNAGA INSTINKTA I PRECIZNOSTI U SLUŽBI SIGURNOSTI

U sklopu vježbe Sharp Lynx NATO-ove Multinacionalne bojne Vojne policije, na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" na Slunju proveden je i zajednički prikaz sposobnosti vojnopolicijskih radnih pasa. Bila je to idealna prilika za ekipu Hrvatskog vojnika da ih posjeti i iz prve ruke uvjeri se u razinu uvježbanosti, discipliniranosti i iznimne povezanosti između vodiča i njihovih službenih pasa, koji zajedno čine jedan od najspecifičnijih i najvrednijih segmenata Vojne policije

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Brandt

Uloga pasa u vojsci proteže se kroz stoljeća i kulture, od drevnih vremena kada su korišteni za čuvanje logora i praćenje neprijatelja, do suvremenih vojnih operacija u kojima postaju sofisticirani i nezamjenjivi saveznici vojnika. Njihova lojalnost, izoštrena osjetila i sposobnost brze prilagodbe čine ih jednim od najvrednijih *oruđa* na terenu, ali i istinskim suborcima.

Danas su vojni psi specijalizirani za niz zadataka poput otkrivanja eksploziva i mina, traženje nestalih osoba, pronalaženje oružja i droga, osiguranje objekata i zaštitu osoba. Njihov njuh nadmašuje ljudski više od 10 000 puta, što ih čini nezamjenjivim u otkrivanju prijetnji koje bi ljudskom oku i tehnologiji često promaknule. Primjerice, belgijski ovčar, pasmina koja se najčešće koristi u specijalnim postrojbama, pokazao se iznimno uspješnim u misijama u Afganistanu i Iraku, gdje su ti psi spašavali živote otkrivajući improvizirane eksplozivne naprave (IED) prije nego što bi vojnici stupili na opasno područje.

Psi u vojsci prolaze dugotrajan i zahtjevan proces obuke, koji se temelji na izgradnji povjerenja između vodiča i psa. Njihova je povezanost visoko iznad profesionalnog odnosa. Riječ je o emocionalnoj vezi koja često odlučuje o uspjehu ili neuspjehu zadatka. Poznata je priča o psu Conanu, belgijskom ovčaru američkih oružanih snaga koji je 2019. godine sudjelovao u akciji neutralizacije vođe terorističke skupine ISIS-a. Unatoč ranjavanju, pas je nastavio izvršavati zadaću i pridonio uspjehu operacije. Postao je simbol hrabrosti i odanosti, ali i dokaz koliko duboko psi razumiju *ratničku logiku* svojih ljudskih partnera.

VOJNICI NA ČETIRI NOGE

I u Hrvatskoj vojsci psi imaju važnu ulogu, osobito u postrojbama Vojne policije, gdje se koriste za detekciju eksploziva, droge i oružja, kao i za zaštitu objekata te hvatanje počinitelja. Hrvatski vojni vodiči pasa često ističu da su njihovi psi *vojnici s četiri noge*, a ne puko sredstvo. Službeni psi Vojne policije Oružanih snaga Republike Hrvatske nezamjenjiv su dio vojnopolicijskog sustava, tihi, ali iznimno učinkoviti suradnici u provedbi zadaća sigurnosti, zaštite i potpore operacijama. Njihove sposobnosti nadopunjuju i pojačavaju djelovanje ljudskih pripadnika Vojne policije, bilo da se radi o svakodnevnim dužnostima u zemlji ili složenim međunarodnim misijama.

U Pukovnici Vojne policije osobita se pozornost pridaje stalnoj uvježbanosti i fizičkoj kondiciji pasa, ali i psihičkoj ravnoteži. Na taj se način osigurava njihova pouzdanost u svim okolnostima, od ceremonijalnih zadaća do složenih operacija sigurnosti. Službeni psi hrvatske Vojne policije redovito sudjeluju i u međunarodnim vojnopolicijskim vježbama, poput vježbi Sharp Lynx koje se provode u okviru Multinacionalne bojne vojne policije (MNMPBAT – Multinational Military Police Battalion). U tim aktivnostima hrvatski vodiči pasa surađuju s kolegama iz Češke, Slovačke, Poljske i Mađarske, s kojima razmjenjuju iskustva o metodama dresure, procedurama rada i standardima NATO-a u području detekcije i zaštite.

Bio je to povod za odlazak ekipe Hrvatskog vojnika na vojni poligon "Eugen Kvaternik" u Slunju kako bi vidjeli na licu mjesta kako pripadnici češke i mađarske vojne policije su-

Unatoč tome što su trenirani za ratne uvjete, vojni psi nisu agresivna bića. Njihova snaga leži u preciznosti, poslušnosti i instinktu zaštite. Mnogi od njih nakon aktivne službe odlaze u mirovinu i žive sa svojim vodičima

rađuju sa svojim kolegama iz Hrvatske. Sudionici koji su došli sa svojim četveronožnim kolegama željeli su prije svega razmijeniti iskustva u stvarnim situacijama i u obučnim aktivnostima te razvoju interoperabilnosti. Na vježbi su svi sudionici pokazali vrhunsku usklađenost i profesionalnost potvrđujući da odnos vodiča i psa počiva na međusobnom poštovanju, strpljenju i povjerenju.

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

“Ovo je izvrsna prilika za provjeru suradnje između vojnih policija članica ove inicijative. Iznimno mi je drago vidjeti kako svi izvrsno surađuju i dijele svoja iskustva. Primjerice, imamo pse koji su trenirani za različite situacije. Iz Češke nam dolaze psi koji su više specijalizirani za napadne aktivnosti dok iz Hrvatske i Mađarske dolaze psi koji su više specijalizirani za uporabu u slučajevima kontrole masa i potrazi za drogama i eksplozivnim napravama. Sve to pomaže sudionicima da podjele svoja jedinstvena iskustva i na taj se način vrate s novim spoznajama u svoje postrojbe”, objašnjava nam natporučnica Michaela Pekarova iz postrojbe češke Vojne policije.

NERASKIDIVA VEZA PSA I ČOVJEKA

“Glavni cilj našeg dolaska ovdje i sudjelovanja na ovoj vježbi rad je na interoperabilnosti s drugim članicama ove inicijative i poboljšanje naših sposobnosti na operativnoj razini. Prilika za dolazak na ovakvu vježbu, gdje se uvijek može naučiti nešto novo, ne smije se propustiti”, približio nam je razloge dolaska mađarskih pripadnika Vojne policije razvodnik Balaž Toth.

Zahvaljujući iznimno razvijenom osjetilu njuha, službeni psi mogu otkriti tragove eksploziva ili narkotika u količinama i situacijama u kojima bi to bilo gotovo nemoguće bez njihove pomoći. Imali smo priliku i sami svjedočiti kad su psi čeških i hrvatskih pripadnika VP-a bez greške svaki put uspješno locirali torbu s narkoticima.

U borbenim ili misijskim uvjetima, njihova prisutnost višestruko povećava razinu zaštite pripadnika postrojbe kojoj su dodijeljeni. Proces selekcije i obuke službenih pasa u Vojnoj policiji iznimno je zahtjevan. Biraju se životinje s izraženim instinktom rada, stabilnim temperamentom i sposobnošću prilagodbe stresnim situacijama. Obuka započinje već u ranoj dobi, a provode je instruktori i vodiči koji sa psima razvijaju dugotrajan odnos povjerenja i suradnje. Program uključuje osnovnu poslušnost i socijalizaciju, specijalističku obuku te simulacije realnih situacija u kojima psi i vodiči zajednički reaguju na zapovijedi.

“Najbolja stvar kod ovakvih vježbi jest što imamo priliku upoznati se s načinom rada kolega iz drugih država. Pogotovo u ovom našem specifičnom slučaju na koji način sve upotrebljavaju svoje pse. Bez obzira na to što su temeljne obuke u svim članicama ove inicijative iste, opet imamo priliku ući u detalje same obuke i na taj način svi možemo dosta naučiti jedni od drugih”, rekao nam je narednik Mihovil Tomačić vodič službenog psa za detekciju eksploziva. Ova suradnja pridonosi ne samo profesionalnom razvoju vodiča i pasa, nego i međusobnom razumijevanju i interoperabilnosti vojnih policija članica MNMPBAT-a. Posebna vrijednost takvih vježbi jest usklađivanje taktika i tehnika djelovanja pasa u multinacionalnim operacijama potpore miru. Unatoč tome što su trenirani za ratne uvjete, vojni psi nisu agresivna bića. Njihova snaga leži u preciznosti, poslušnosti i instinktu zaštite.

Psi u vojsci prolaze dugotrajan i zahtjevan proces obuke, koji se temelji na izgradnji povjerenja između vodiča i psa

Mnogi od njih nakon aktivne službe odlaze u mirovinu i žive sa svojim vodičima, što svjedoči o neraskidivoj vezi stvorenoj kroz godine zajedničkog rada. Psi u vojsci nisu samo pomoćnici, oni su suborci, čuvari i prijatelji. Njihova prisutnost na bojištu, u ophodnjama i u svakodnevним zadaćama povećava sigurnost i učinkovitost vojnih postrojbi. No iznad svega, oni utjelovljuju ono što je u vojsci najvrednije, odanost, hrabrost i bezuvjetno povjerenje. Uloga pasa u Vojnoj policiji nadilazi granice puke pomoći. Oni su partneri, zaštitnici i saveznici u svakodnevним zadaćama održavanja reda i sigurnosti. Njihova odanost, instinkt i sposobnost da u trenu reagiraju na nepredviđene situacije čine ih dragocjenim dijelom svake postrojbe. Zahvaljujući sustavnoj obuci, stručnom pristupu i međunarodnoj suradnji s partnerskim vojskama, službeni psi Vojne policije OSRH ostaju simbol preciznosti, discipline i nepokolebljive predanosti misiji u zaštiti ljudi i sigurnosti oružanih snaga.

Psi u Vojnoj policiji koriste se za niz specijaliziranih zadaća, ovisno o svojem profilu i obuci. Najčešće se primjenjuju u detekciji eksplozivnih tvari i opojnih droga, osiguranju i zaštiti osoba, objekata i prostora, traganjima za osobama i predmetima, kontroli mase i uspostavi javnog reda u kriznim situacijama te u potpori vojnim operacijama u međunarodnom okruženju. Sve su to situacije gdje njihova sposobnost brzog reagiranja i preciznog njuha često presuđuje u sigurnosnim procjenama

“Smatram da je uloga zapovjednice voda dvostruka – s jedne strane osigurati tehničku ispravnost zrakoplova, a s druge strane pružiti potporu, vodstvo i motivaciju ljudima koji svakodnevno obavljaju zahtjevan i odgovoran posao”, ističe natporučnica Anita Peran

PREDANOŠĆU I UPORNOŠĆU DO VRHUNSKIH REZULTATA

Natporučnica Anita Peran odrasla je u naselju Grebaštica, nedaleko od Šibenika. Tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja javila se ljubav prema vojsci, a posebno prema Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu. Upisuje Vojno inženjerstvo na HVU-u “Dr. Franjo Tuđman”, a potom se usmjerava na rod tehničke službe s ciljem rada na zrakoplovima. Po završetku studija upisuje poslijediplomski specijalistički studij na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu, smjer Inženjerstvo materijala te ga završava s odličnim uspjehom. Nakon kratkotrajnog boravka u Gardijskoj mehaniziranoj brigadi, Topničko-raketnoj bojni u Bjelovaru ostvaruje svoj dugogodišnji san te ulazi u HRZ, prvo kao zapovjednica voda u postrojbi Središte za obuku, a potom kao zapovjednica voda u Satniji za zrakoplovno-tehničko održavanje u eskadrili helikoptera. Sudjelovala je na brojnim međunarodnim civilnim i vojnim znanstvenim konferencijama tehničkog usmjerenja na kojima je izlagala svoja znanstvena istraživanja. Na međunarodnoj konferenciji MATRIB 2024 održanoj na Korčuli 2024. dobila je nagradu za najbolju prezentaciju tehničke materije.

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

HRZ

RAZGOVOR

NATPORUČNICA

**ANITA
PERAN**ZAPOVJEDNICA VODA U SATNIJI ZA
ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKO ODRŽAVANJE
HELIKOPTERA

RAZGOVOR // NATPORUČNICA ANITA PERAN

Uz akademsko obrazovanje, znanstveni rad i profesionalni razvoj nizala je uspjehe i u sportu. Bavi se daljinskim plivanjem, kojim je osvojila brojne nagrade. Ovaj razgovor svjedoči kako predanost i upornost dovode do vrhunskih rezultata.

ŠTO VAS JE MOTIVIRALO DA SE ODLUČITE ZA VOJNU KARIJERU, ODNOSNO ZA ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKO ODRŽAVANJE?

Smatram da je vojna karijera spoj discipline, odgovornosti i timskog rada, vrijednosti koje su mi osobno vrlo važne. Štoviše, čast mi je biti član društva koji pridonosi sigurnosti i zaštiti domovine. Posebno me motiviralo područje zrakoplovnog tehničkog održavanja jer spaja moju strast prema tehnologiji i strojevima s osjećajem odgovornosti prema ljudima i sustavu. Privlači me to što je riječ o izazovnom i dinamičnom području, gdje je preciznost ključna, a svaki član tima pridonosi ispravnom i sigurnom funkcioniranju cijelog sustava. Želim graditi karijeru u kojoj ću istodobno usavršavati tehničke vještine i služiti zajednici.

Jedan događaj iz djetinjstva snažno me usmjerio prema ovom pozivu. Svake godine, posebice tijekom ljeta, u mojem naselju Grebaštica izbijali bi požari, a kanaderi su neprestano slijetali i kupili vodu doslovno ispred moje kuće. Da nije bilo njih, kao i predanosti vatrogasnih timova, mnogi bi ljudi izgubili svoje domove. Upravo tad prvi sam put osjetila snažan interes za tehniku i zrakoplove te mogu reći da su me te *žute velike ptice* zainteresirale za karijeru u zrakoplovnom području.

Najvredniji su oni trenuci kad se pomiču vlastite granice izdržljivosti, kad si dokažem da mogu više i da sam bolja nego prethodne godine

O RADU TEHNIČARA HRZ-A MALO SE GOVORI U JAVNOSTI, ODNOSNO MEDIJIMA. MOŽETE LI OPISATI RAD VODA U SATNIJI ZA ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKO ODRŽAVANJE TE VAŠE GLAVNE ODGOVORNOSTI KAO ZAPOVJEDNICE VODA?

Tehničari u HRZ-u iznimno su sposobni i profesionalno obučeni, a iako se rijetko spominju u medijima, samozatajno i časno obavljaju svoj poziv – poziv bez kojeg naši piloti nikad ne bi mogli poletjeti. Tehničari provode redovite i izvanredne preglede, obavljaju dijagnostiku, popravke i zamjenu dijelova te osiguravaju da su svi sustavi potpuno ispravni prije svakog leta. Njihov posao zahtijeva visoku razinu stručnosti, preciznosti i odgovornosti jer od njihova rada izravno ovisi sigurnost posade i uspjeh zadaće.

Kao zapovjednica voda, moja je glavna odgovornost organizacija i nadzor rada tehničara, raspodjela zadataka, kontrola kvalitete izvršenih radova te briga o disciplini i profesionalnom razvoju pripadnika voda. Usto, zadužena sam i za komunikaciju s nadređenima te izvješćivanje o stanju tehnike i spremnosti. Smatram da je uloga zapovjednice voda dvostruka – s jedne strane osigurati tehničku ispravnost zrakoplova, a s druge strane pružiti potporu, vodstvo i motivaciju ljudima koji svakodnevno obavljaju zahtjevan i odgovoran posao. Mi funkcioniramo kao jedan tim, a upravo to zajedništvo omogućuje da posao bude obavljen odgovorno i uspješno.

Tehničari u HRZ-u iznimno su sposobni i profesionalno obučeni, a iako se rijetko spominju u medijima, samozatajno i časno obavljaju svoj poziv – poziv bez kojeg naši piloti nikad ne bi mogli poletjeti

RAZVOJ TEHNOLOGIJE TRAŽI NEPRESTANO USAVRŠAVANJE I NADOPUNU ZNANJA. POHAĐATE LI KONFERENCIJE I TEČAJEVE VEZANE UZ VAŠE PODRUČJE RADA?

Sudjelovala sam na brojnim međunarodnim civilnim i vojnim znanstvenim konferencijama tehničkog usmjerenja, izlažući svoja znanstvena istraživanja vojno-tehničke materije, što smatram važnim dijelom svojeg profesionalnog razvoja. Znanstveni pristup u korelaciji s vojno-tehničkom problematikom za mene je poseban izazov, a upravo takva perspektiva omogućuje učinkovitije sagledavanje tehničkih pitanja, skraćivanje vremena potrebnog za rješavanje problema te racionalnije korištenje resursa – osobito u području Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Stoga mi je iznimno drago što sam završila tu gdje jesam te stekla iskustvo kao zapovjednik 1. stupnja održavanja helikoptera. Moj prvi znanstveno-stručni rad bio je diplomski rad, istraživanje provedeno na helikopteru Bell 206BIII. Danas, s određenom dozom simbolike, obnašam dužnost zapovjednika 1. stupnja održavanja upravo tih helikoptera. Nakon toga nastavila sam razvijati istraživanje te ga predstavila na svojoj prvoj međunarodnoj civilnoj konferenciji MTECH, održanoj u sklopu Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Nadalje, na međunarodnoj konferenciji MATRIB 2024, posvećenju materijalima, tribologiji i recikliranju, održanoj na Korčuli, osvojila sam nagradu za najbolju prezentaciju tehničke materije, unatoč snažnoj konkurenciji doktoranata s Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Priznanje mi je snažna motivacija za daljnje usavršavanje u znanstvenom polju.

Posebna čast bila je sudjelovati na prvoj međunarodnoj vojnoj konferenciji DSC 2025, u organizaciji Sveučilišta obrane i sigurnosti, gdje sam izložila rezultate svojeg istraživanja. Vrhunac mog dosadašnjeg znanstvenog puta svakako je rad na poslijediplomskom specijalističkom studiju Fakulteta strojarstva i brodogradnje, tijekom kojeg sam, nakon brojnih sati provedenih u laboratoriju, razvila metodu za sustavno ispitivanje svojstava i karakteristika NATO-ova premaza za motorna vozila u vojnoj primjeni, s mogućnošću primjene i u civilnoj automobilske industriji.

RAZGOVOR // NATPORUČNICA ANITA PERAN

UZ USPJEHE U KARIJERI, NIŽETE I USPJEHE U SPORTU. BAVITE SE DALJINSKIM PLIVANJEM. KAKO STE SE ODLUČILI ZA TU SPORTSKU DISCIPLINU I KAKO SE PRIPREMATE ZA NATJECANJA?

Kao dijete, svako sam ljeto provodila sate plivajući u moru, bez ikakvog sata ili mjerača tempa. Nerijetko sam preplivala i više od deset kilometara, a da toga nisam bila ni svjesna. Za mene to nije bio sport, već izazov – oduvijek sam voljela pomaknuti granice vlastite izdržljivosti. Turisti na plaži često su se čudili mojoj upornosti, dok su me roditelji, unatoč zabrinutosti zbog dugih sati provedenih u moru, uvijek na kraju nagradili pohvalom. Oduvijek sam željela trenirati plivanje i biti član plivačkog kluba, no u djetinjstvu nisam imala priliku, a ni tijekom studija zbog vojnih obveza. Ipak, nisam odustala od te želje, već sam strpljivo čekala pravu priliku. Kada sam došla raditi u Zadar, prije tri godine, već prvog dana uskočila sam u bazen, a već sljedećeg dana pronašla klub i trenera.

Plivačku tehniku nikad mi nitko nije pokazao, ona mi je došla prirodno. I danas, nakon nekoliko sati rada s trenerom, odlučila sam nastaviti samostalno trenirati kombinirajući bazen i more. Sama si slažem i programiram treninge, i svakodnevno treniram, prilagođavajući intenzitet i trajanje razdoblju godine. Sama sam sebi trener i nastojim održati disciplinu čak i kada sam umorna ili bezvoljna, svjesna da se napredak gradi upravo u takvim trenucima. Budući da se bavim daljinskim plivanjem, natječem se u disciplinama na otvorenim vodama, najčešće u moru, na natjecanjima koja traju od svibnja do rujna. Upravo mi je ljeto najdraže doba godine jer tada mogu pokazati da moj cjelogodišnji trud ima smisla.

Upornost, disciplina i odlučnost temelj su izvrsnosti, ali jednako važni su prilagodljivost, strpljenje i sposobnost učenja iz svakog neuspjeha

OVOG LJETA OSVOJILI STE DRUGO MJESTO NA DRŽAVNOM PRVENSTVU RH U DALJINSKOM PLIVANJU NA 10 000 METARA, TREĆU GODINU ZA REDOM OSVOJILI STE I PRVO MJESTO U ZADARSKOJ OPEN WATER LIGI U DISCIPLINI AQUATLON (1500 M PLIVANJE I 4 KM TRČANJE), A PROŠLE GODINE U DIVULJAMA NA VOJNOM PLIVAČKOM NATJECANJU 93. KRILA U MUŠKOJ KONKURENCIJI OSVOJILI STE PRVO MJESTO. UZ NAVEDENE, SUDJELOVALI STE I NA DRUGIM PLIVAČKIM MARATONIMA. NA KOJI STE USPJEH U DALJINSKOM PLIVANJU NAJPONOSNIJI?

Moje najdraže natjecanje je Plivački maraton Preko – Zadar, duljina staze 4600 m, koji se tradicionalno održava na Dan pobjede i domovinske zahvalnosti te Dan hrvatskih branitelja. Na njemu sudjelujem već treću godinu zaredom jer u sebi objedinjuje dvije moje velike ljubavi – ljubav prema domovini i ljubav prema plivanju. Za mene taj maraton ima posebnu dimenziju: rezultati nisu u prvom planu, već zajedništvo i duh natjecanja, kojim želimo potaknuti i najmlađe i najstarije da se okušaju, proslaviti taj važan dan na dostojan način i povezati sve sudionike. Upravo zato što je riječ o amaterskom natjecanju, posebno mi je drag – jer ono što ostaje nisu brojke i plasmani, već druženje, zajedništvo i osjećaj pripadnosti.

KOJE VAM JE NATJECANJE BILO NAJZAHTEJVNije?

Svako ljeto preplivam više od 25 maratona, a svaki od njih za mene je poseban na svoj način. Najvredniji su oni trenuci kada se pomiču vlastite granice izdržljivosti, kada si dokažem da mogu više i da sam bolja nego prethodne godine. Iako bi mnogi pomislili da je najteži izazov bilo natjecanje na deset kilometara u Omišu, za mene je to ipak bilo preplivanje kanala od poznatog otoka Galešnjaka do Pašmana te ispod Paškog mosta. Taj izazov, dug pet kilometara, bio je iznimno zahtjevan zbog valova i snažnih morskih struja. Unatoč svemu, uspjela sam osvojiti počasno drugo mjesto, stigavši svega nekoliko minuta iza višestruko nagrađivane talijanske ultramaratonke u plivanju.

Plivanje za mene nije samo sport, ono je ogledalo života. Svaki vrhunski rezultat – u moru ili u profesionalnom svijetu – dolazi kroz predanost, trud i nepopustljivu volju. Valovi i struje u moru, poput nepredvidivih izazova u životu, testiraju vašu snagu, tehniku i izdržljivost

UVJETI NA MORU NA NATJECANJIMA NISU ISTI. U KOJOJ MJERI MORE ZNA OTEŽAVATI NATJECATELJU I IZVLAČITI MAKSIMUM SNAGE IZ NJEGA?

Uvjeti na moru na natjecanjima znatno variraju i mogu imati velik utjecaj na rezultate – razlika u vremenu može iznositi i više od 40 minuta. Valovi i struje toliko otežaju plivanje da imate osjećaj da plivate s 20 kg na leđima i ne pomičete se, i sad zamislite tako još 5 km. Stoga, u takvim situacijama dolaze do izražaja tehnika, prilagodljivost i izdržljivost plivača. Osim fizičke pripreme, iznimno je važna i nutricionistička te psihička priprema.

Kad sam počinjala s natjecanjima, znalo mi se dogoditi da popijem toliko morske vode da moram stati i *doći k sebi*. Na početku trke prvih 200 metara često se dogodi i nena-mjerno sudaranje s drugim plivačima – dobijete rukom ili nogom po glavi – što dodatno testira fokus i koncentraciju. S iskustvom shvatite da su i valovi i velik broj natjecatelja jednako zahtjevni – ponekad se ne zna što je veći izazov. Iskustvo je ključ – svaki put more može iznenaditi, stoga su mjere sigurnosti, nadzor sudaca i organizatora posebno pojačani, a hitna služba uvijek je spremna za intervenciju. Stoga, nakon plivačkih natjecanja slijedi zaslužena *spiza*, dobra glazba i druženje s prijateljima – trenuci koji sav trud i izazove na moru čine još slađima.

KOJE JE VRLINE, ODNOSNO KARAKTERNE OSOBNE POTREBNO RAZVIJATI I POSJEDOVATI KAKO BI SE POSTIGLA IZVRSNOST U PROFESIONALNOM I SPORTSKOM ŽIVOTU?

Plivanje za mene nije samo sport, ono je ogledalo života. Svaki vrhunski rezultat – u moru ili u profesionalnom svijetu – dolazi kroz predanost, trud i nepopustljivu volju. Valovi i struje u moru, poput nepredvidivih izazova u životu, testiraju vašu snagu, tehniku i izdržljivost. Na vama je da odlučite hoćete li se prepustiti okolnostima ili im pokazati snagu svojeg karaktera. Upornost, disciplina i odlučnost temelj su izvrsnosti, ali jednako su važni prilagodljivost, strpljenje i sposobnost učenja iz svakog neuspjeha. Samo oni koji znaju prevladati prepreke, ostati fokusirani i kontinuirano težiti napretku mogu dosegnuti vrhunac – u sportu, u profesionalnom životu, u svemu što rade.

SPECIJALISTIČKA VOJNA OBUKA

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

Josip Kopi

Na slunjskom vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" održano je 16. listopada bojno gađanje polaznika specijalističke vojne obuke (SVO) u Topničko-raketnoj pukovniji. Cilj je bio ocijeniti praktičnu osposobljenost polaznika u obavljanju specijalističkih vojnih vještina samostalno, ali prije svega u sklopu desetina tijekom pripreme i provedbe posrednog topničkog gađanja u dnevnim uvjetima.

NOVI PRIPADNICI PUKOVNIJE

Kada smo posjetili polaznike na slunjskom poligonu u području Gornjih Močila, bio je to njihov 11. tjedan obuke, na kojem su trebali primijeniti stečena znanja. Dočekao nas je natporučnik Domagoj Krtinić, prvi put u ulozi voditelja SVO-a te ujedno i voditelj gađanja. Nije krio zadovoljstvo napretkom polaznika te je posebno istaknuo da najveća zasluga za to pripada znanju i iskustvu instruktora, koji taj posao rade predano već puno godina. Objasnio je da obuka traje 12 tjedana, a topničko gađanje njezin je vrhunac. "Imamo 16 pripadnika i jednog na prekvalifikaciji vojnostručne specijalnosti. Što se tiče sadržaja obuke, u prvim tjednima kandidati su ponavljali temeljne vojničke vještine (prva pomoć, topografija, rukovanje osobnim naoružanjem), a zatim su se ubrzo počeli obučavati u specijalističkom dijelu, usvajanjem teorijskih i praktičnih znanja o topničkim instrumentima i priboru, oružju i streljivu, pripremi i rukovanju oružjem na topničkom gađanju, računanju elemenata za gađanje te procedurama oko navođenja same topničke vatre, a imali su i dva dana obuke u noćnim uvjetima.

SPECIJALISTIČKA VOJNA OBUKA

Glavni je dio obuke danas. Zadnji se tjedan više-manje odnosi na pregled i čišćenje oružja i pribora, izlaznu provjeru motorike te administrativni dio i podjelu diploma. Ova obuka solidan je temelj koji svi topnici (i oni koji to žele biti) trebaju steći za budući razvoj sposobnosti na Panzer haubicama, a zatim i na nadolazećim HIMARS-ima te potencijalno Caesarima", rekao nam je natporučnik Krtinić.

Specijalistička vojna obuka trajala je 12 tjedana, a uspješno ju je završilo svih 17 polaznika

ZADAĆA IZVRŠENA

Jutro je bilo maglovito, a kako saznajemo, takvi uvjeti mogu produljiti provedbu gađanja. Srećom, magla se ubrzo povukla i dvosatno gađanje iz haubica 122 mm D-30 te SVLR-a Grad moglo je početi. Uvjerili smo se u izvrsnu koordinaciju svih sudionika: računatelja, prednjih motritelja i *haubičara*, odnosno *raketaša*. Prvo su gađanje izvele dvije desetine na dvjema haubicama 122 mm. Nakon što su desetinama izdani elementi za gađanje, prvi su projektili ispaljeni iz zaklona s pomoću dugog konopa. Nakon što je prednji motritelj s promatračnice računateljima dao korekcije vatre, nastavljena je paljba s dvadeset projektila na ciljeve udaljene deset kilometara, od kojih su svi pogodeni.

Time su posade na haubicama uspješno izvršile zadaću. Potom je na red došla posada koja je trebala izvršiti gađanje iz SVLR-a. Nakon pripremnih radnji, lansirala je dvije probne rakete zbog korekcije vatre, a nakon njih još osam u rafalnoj paljbi, pri čemu je zadaća uspješno izvršena. Po završetku gađanja imali smo priliku čuti dojmove polaznika. "Ovo je bio vrhunac naše obuke. Osjećaj je neopisiv, fenomenalan, dosad smo gađali samo iz osobnog naoružanja, a danas prvi put iz haubica 122 mm. Gađanjem sam jako zadovoljan i ponosan sam što sam postao haubičar i topnik", rekao nam je vojnik Filip Štefanac. Vojnik Tomislav Klešić, koji je bio raspoređen na SVLR-u, podijelio je s nama dojmove: "Sve je proteklo u redu.

Što se tiče sadržaja obuke, u prvim tjednima kandidati su ponavljali temeljne vojničke vještine (prva pomoć, topografija, rukovanje osobnim naoružanjem), a zatim su se ubrzo počeli obučavati u specijalističkom dijelu

Imali smo odlične instruktore, koji su nas pripremali 11 tjedana. Puno smo se spremali, ali ovo je premašilo sva moja očekivanja. Osjećaj je odličan." U okviru provedbe svojeg prvog bojnog gađanja polaznici su pokazali da su uspješno svladali sve zadaće.

ZzP

ZAVOD

KOJI POVEZUJE VOJSKU, ZNANOST I INDUSTRIJU

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Brandt

U suvremenim oružanim snagama, borbena se moć ne mjeri samo količinom i modernosti naoružanja, već i sposobnošću da se to naoružanje održava, popravlja i stalno drži u funkcionalnom stanju. Upravo tu ključnu ulogu u Hrvatskoj vojsci ima Remontni zavod Zapovjedništva za potporu, ustrojstvena cjelina koja je već 34 godine okosnica sustava održavanja i tehničke potpore. Od svojeg je ustrojavanja Remontni zavod pratio svaku fazu razvoja Hrvatske vojske. Tijekom Domovinskog rata, njegovi su majstori, inženjeri i tehničari radili u iznimno teškim uvjetima, osposobljavajući oštećena borbena sredstva i vozila, nerijetko pod prijetnjom neprijateljskog djelovanja. U poslijeratnom razdoblju, Zavod se razvio u modernu logističku i tehničku instituciju koja povezuje vojsku, znanost i industriju. Zahvaljujući stručnosti i iskustvu svojih pripadnika danas osigurava kontinuiranu ispravnost i spremnost vojne tehnike,

U Remontnom zavodu Zapovjedništva za potporu u Zagrebu obilježena je 34. obljetnica ustrojavanja i djelovanja. Zavod, koji od svojeg osnutka u jesen 1991. ima neosporan značaj u sustavu logističke potpore Oružanih snaga Republike Hrvatske, kraljeznica je sustava održavanja Hrvatske vojske. Tijekom više od tri desetljeća djelovanja, Remontni zavod izgradio je prepoznatljivu tradiciju stručnosti, odgovornosti i predanosti

od borbenih vozila i topničkih sustava do specijaliziranih inženjerskih, logističkih i komunikacijskih sredstava. Njegova djelatnost obuhvaća širok spektar zadaća: planiranje, održavanje, popravke, remont, ispitivanje i certificiranje opreme, ali i obuku i prijenos znanja novim generacijama vojnika i tehničara. Uloga Zavoda ne završava u radioničkim halama. On je i središte znanja i edukacije, mjesto gdje se iskustvo i stručnost prenose na mlađe kadrove, kadete, vojnike i buduće vojne specijaliste. Time se gradi trajna poveznica između tradicije i budućnosti, između inženjerske preciznosti i vojne potrebe. Remontni zavod nije samo logistička potpora, on je jamac operativne sposobnosti Hrvatske vojske. Svaki ispravan tenk, svako vozilo koje se kreće u koloni, svaka raketa koja dostiže cilj, u sebi nosi i nevidljiv, ali presudan potpis djelatnika Zavoda. Njihov rad, često daleko od očiju javnosti, čini razliku između tehničkog sustava koji postoji i onog koji funkcionira.

UVIJEK NEVIDLJIV, ALI ESENCIJALAN

“Vaš rad često nije vidljiv izvan radioničkih prostora Remontnog zavoda, ali presudan je za svaku misiju i svaku vježbu ondje gdje je potrebno spojiti ljude i ispravnu tehniku. I ova godina to jasno potvrđuje. Osim redovitih zadaća održavanja naoružanja i vojne opreme, dali ste iznimnim doprinos u pripremi tehnike za mimohod OSRH i pokazali da ste spremni odgovoriti na najzahtjevnije zadaće u najkraćim rokovima“, rekao je zapovjednik Remontnog zavoda brigadir Ivan Leutar, naglasivši kako je rezultat tisuća sati rada bio dojmljiv i besprijekoran prikaz motoešalona koji je vidjela cijela Hrvatska i svjetska javnost. Dodao je i kako se veličina Remontnog zavoda ne očituje samo u velikim događajima i vojnim vježbama, već i u svakodnevnom, predanom radu i suradnji s drugim ustrojstvenim cjelinama Hrvatske vojske. “Remontni zavod nije samo mjesto rada, nego i mjesto učenja. Naši časnici, dočasnici, državni službenici i namještenici prenose znanje mlađima, učenicima, vojnicima, kadetima. Modernizacija Hrvatske vojske donosi nove tehnologije i više standarde, a naša je zadaća ostati spremni, ulagati u znanje i alate te čuvati kulturu izvrsnosti koju gradimo već 34 godine,“ poručio je zapovjednik Leutar. Remontni zavod važan je partner u procesu modernizacije Hrvatske vojske. Dolaskom novih borbenih sustava poput Bradley IFV-a, Mistral PZO sustava i HIMARS raketnih sustava, Zavod je prepoznat kao jedno od središnjih mjesta za tehničku pripremu, integraciju i dugoročno održavanje te opreme. Time ne samo da osigurava operativnu spremnost postrojbi, već i čuva tehničku samostalnost Oružanih snaga Republike Hrvatske.

“Ove godine obilježavamo 34. obljetnicu Hrvatske vojske, a danas i 34. obljetnicu Remontnog zavoda. To jasno pokazuje da se Zavod razvijao rame uz rame s vojskom, što je i logično jer jedno bez drugog ne može postojati. Bez logistike se nijedna vojska ne može pomaknuti, a bez održavanja nijedno sredstvo ne bi bilo borbeno spremno,“ istaknuo je zamjenik zapovjednika Zapovjedništva za potporu, brigadir Milan Slavica. “Nove tehnologije donose nova znanja i vještine. Drago mi je vidjeti poznata lica, ali i nova, što znači da dolazi novi, stručan kadar.

Rad djelatnika Remontnog zavoda, često daleko od očiju javnosti, čini razliku između tehničkog sustava koji postoji i onog koji funkcionira

Logistika nikad nije bila vidljiva ni dovoljno nagrađena, ali potrebna je i zato zahvaljujem svim pripadnicima Remontnog zavoda što ste izabrali ovaj poziv i što ste ponosni pripadnici ove važne ustrojstvene cjeline,“ poručio je.

Zahvaljujući predanosti svojih pripadnika, njihovu znanju, iskustvu i spremnosti na stalno usavršavanje, Remontni zavod ostaje jedan od najčvršćih temelja hrvatskog vojnog sustava. Njegova snaga ne ogleda se u vidljivosti, već u pouzdanosti, u tihoj, ali postojanoj potpori svakoj postrojbi, svakom vozilu i svakom vojniku koji ovisi o ispravnoj tehnici. U vremenu kad se tehnologije ubrzano mijenjaju, a sigurnosni izazovi postaju složeniji, Zavod pokazuje da upravo stručnost, odgovornost i predan rad ostaju najvredniji resurs svake vojske. Remontni zavod nije samo mjesto održavanja i popravka tehnike, on je simbol tehničke izvrsnosti, institucionalne stabilnosti i povjerenja na kojem se gradi operativna sposobnost Hrvatske vojske. Tih, ali nenadomjestiv, ostaje trajno uporište sustava koji čuva spremnost, sigurnost i vjerodostojnost Hrvatske vojske pred svim izazovima budućnosti.

Bez logistike se nijedna vojska ne može pomaknuti, a bez održavanja nijedno sredstvo ne bi bilo borbeno spremno

ZSS

HRABROST, ČAST,

ZA

TEKST

ZSS

FOTO

Josip Kopi

U organizaciji Zapovjedništva specijalnih snaga od 6. do 9. listopada 2025. na strelištu "Stari Drgomalj" u Delnicama i strelištu "Kovačevo" na Grobniku održavalo se natjecanje iz praktičnog streljaštva "Memorijal Josip Briški 2025"

Natjecanje u praktičnom streljaštvu specijalne snage provode već jedanaest godina, a nakon tragičnog stradavanja skupnika Josipa Briškog natjecanje se održava njemu u čast te je dobilo memorijalni karakter. "Za mene je ovo više od natjecanja jer nosi ime našeg poginulog kolege. Prilika je to za jačanje suradnje i zajedništva, ne samo u ZSS-u već i s pripadnicima drugih postrojbi Hrvatske vojske. Uvijek mi je drago upoznati nove kolege i susresti naše veterane i bivše pripadnike", rekao je jedan pripadnik ZSS-a.

Uz timove Zapovjedništva specijalnih snaga na natjecanju su sudjelovali pripadnici Gardijske mehanizirane brigade, Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, Pukovnije Vojne policije, Počasno-zaštitne bojne i veterani te bivši pripadnici specijalnih postrojbi. Ekipe od po četiri pripadnika natjecale su se u ekipnim i pojedinačnim kategorijama. Natjecanje se temelji na prilagođenim IPSC pravilima (International Practical Shooting Confederation). Pištoljem s mehaničkim ciljnikom i puškama s optičkim ciljnicima gađalo se u šest metnih situacija. U ekipnom dijelu natjecanja prvo mjesto osvojili su pripadnici 1. grupe specijalnih snaga ZSS-a, drugo mjesto pripadnici Gardijske mehanizirane brigade, a treće mjesto pripalo je pripadnicima 2. grupe specijalnih snaga ZSS-a. U pojedinačnoj kategoriji treće mjesto osvojio je časnik 2. grupe specijalnih snaga, drugo mjesto časnik Gardijske mehanizirane brigade dok je prvo mjesto osvojio dočasnik 1. grupe specijalnih snaga. Uručenjem medalja i pehara najboljim ekipama i pojedincima 9. je listopada 2025. obilježen završetak natjecanja u vojarni "Brigadir Ante Šaškor" u Delnicama. Prije završne ceremonije ispred spomen-sobe u vojarni minutom tišine, paljenjem svijeća i molitvom odana je počast svim poginulim hrvatskim braniteljima.

Zapovjednik ZSS-a brigadir Miloš čestitao je sudionicima memorijala te istaknuo: "Ovo nije bila prilika samo pokazati svoje vještine, preciznost, sportski duh nego i način da se oda počast našem pripadniku kojeg se sjećamo kao prvog hrvatskog vojnika poginulog u misiji potpore miru u Afganistanu. Josip Briški bio je vojnik, prijatelj i čovjek koji je svojim životom utjelovio vrijednosti koje ovdje poštujemo: hrabrost, čast, odanost i zajedništvo. Naša je zadaća čuvati uspomenu na Josipa – ne samo riječima nego i djelima, svojim odnosom prema službi i ljudima oko sebe!"

REPORTAŽA

TAMO GDJE DISCIPLINA SUSREĆE KREATIVNOST

Pripadnici Satnije za zaštitu VIP i Satnije antiterorističke Vojne policije u suradnji s pripadnicima Jedinice specijalne i interventne policije PU zagrebačke JSIP Alfa i pripadnicima Interventne jedinice policije Policijske uprave karlovačke IJP Grom proveli su terensku obuku čiji je glavni cilj bilo razvijanje interoperabilnosti i standardizacija operativnih postupaka svih pripadnika.

Zapovjednik Satnije za zaštitu VIP satnik Romano Horvat kazao je kako se obuka sastoji od svakodnevnih postupanja ovih elitnih postrojbi hrvatske vojske i policije, a koja se kroz ovakve redovite zajedničke aktivnosti dodatno usavršavaju. "Mi uvijek moramo biti spremni na improvizaciju, nikad ništa nije onako kako si isplanirao, međutim zato smo mi tu da pronademo način kako odraditi nešto na najvišoj mogućoj razini. Ovakve terenske obuke pomažu nam da svoje vještine dodatno usavršavamo", rekao je satnik Horvat i objasnio kako je tijekom provedbe obuke cilj bio stvoriti što realnije uvjete, odnosno onakve s kakvim se u svojem radu svakodnevno susreću. "Upravo zato obuka je provedena u svim vremenskim uvjetima, danju i noću te u uvjetima smanjene vidljivosti. Idejni koncept i program terenske obuke dao je upravo instruktorski tim Satnije za zaštitu VIP gdje je kao kruna obuke provedena simulacijska vježba na prostoru vojarne u Zemuniku.

Realnost, koordinacija i integracija – suradnjom do zajedničkog cilja: najbolji je sažetak zahtjevne petodnevne obuke elitnih postrojbi hrvatske vojske i policije koja se tijekom listopada 2025. provodila na prostoru vojarne "Josip Jović" u Udbini i vojarne "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunik Donjem

TEKST

Vjekoslav Pavelić

FOTO

Tomislav Brandt

REPORTAŽA

“Ovakve terenske obuke pomažu nam da svoje vještine dodatno usavršavamo”, rekao je zapovjednik Satnije za zaštitu VIP satnik Romano Horvat i objasnio kako je tijekom provedbe obuke cilj bio stvoriti što realnije uvjete, odnosno onakve s kakvima se u svojem radu svakodnevno susreću

U scenariju su u realnim uvjetima uvježbavane taktike i procedure koje su pripadnici vojne, specijalne i interventne policije uvježbavali prva tri dana”, rekao je.

BRZINA, PRECIZNOST I KOORDINACIJA - KLJUČ USPJEHA

Drugi dan obuke uvježbavale su se tehnike vožnje koje pripadnici S ZVIP-a prolaze kroz redovitu obuku postrojbe, ali ovaj put priključili su im se pripadnici zagrebačke JSIP Alfa i karlovačke IJP Grom. Kroz poligonske radnje uvježbavale su se tehnike sigurnog upravljanja motornim vozilom u složenim uvjetima. “Poligonske radnje sastavljene su od gumenih čunjeva, a pripadnici uz korekcije i nadzor instruktora prolaze kroz poligone jedan po jedan, a nakon toga poligonske radnje prolaze se s dva ili više vozila. U takvom obliku obuke naglasak na razvijanju vozačkih sposobnosti, brzine, preciznosti i koordinacije ključ su uspjeha”, kaže satnik Horvat i dodao kako istodobno druga obučna skupina prolazi instinktivna gađanja refleksnom tehnikom.

“Počevši od onih jednostavnijih gdje strijelac djeluje na metu iz stacionarnog položaja pa sve do refleksnih gađanja u složenim uvjetima. Tako su pripadnici u svrhu podizanja srčanog pulsa i narušavanja fine motorike mišića morali napraviti deset marinaca s kompletnom opremom, nakon toga djelovati na mete, a potom pružiti pomoć ranjeniku.

REPORTAŽA

Obuka je koncipirana kroz module, a pripadnici su kroz dvije obučne skupine prolazili različite scenarije, počevši od onih jednostavnijih pa sve do onih složenijih. Fokus se s razine pojedinca usmjeravao na rad cijelog tima, ali i uvezivanja ovih postrojbi koje na terenu u realnim uvjetima djeluju zajedno. Realnost u provedbi i velik naglasak bio je na uvježbavanju procedura taktičke medicine gdje su instruktori iz Satnije za zaštitu VIP tijekom prvog dana obuke prenosili znanja stečena na obukama TCCC i CLS. Naime, TCCC i CLS obuka program je namijenjen nemedicinskom vojnom osoblju za obuku pružanja prve pomoći u borbenim uvjetima, pri čemu TCCC (Tactical Combat Casualty Care) označava sam koncept zbrinjavanja ranjenih vojnika, a CLS (Combat Lifesaver) specifičnu obuku za osoblje koje nije medicinsko). Iste procedure koristile su se u ostalim segmentima obuke.

U središtu metne situacije našla se lutka na koju su strijelci morali postaviti povesku (C.A.T.) i izvući je na sigurno, a pritom djelovati na metu. Potom je uslijedilo sastavljanje pištolja i djelovanje na metu, pa izvlačenje ranjenika na sigurno i djelovanje iz kratke strojnice. Tako kompleksan pucački scenarij prikazuje razinu osposobljenosti i pripremljenosti svakog pripadnika", objasnio je.

STVARNA ISKUSTVA IZ SVAKODNEVNOG ŽIVOTA

Nastavak obuke vodio je u uvježbavanje taktika i procedura u kojima pripadnici S ATPV-a i specijalne i interventne policije kao taktički tim pružaju potporu pripadnicima S ZVIP-a u provedbi evakuacije štićene osobe: "U ovakvim scenarijima kolege iz policije prenose živa iskustva iz svakodnevnih složenih intervencija i zadaća gdje se ispred njih često nalaze počinitelji teških kaznenih djela". U finalnom scenariju simulacijske vježbe napadač je pokušao hladnim oružjem napasti štićenu osobu koja je pred okupljenima držala govor, ali pripadnik neposrednog tjelesnog osiguranja iz sastava S ZVIP-a odbio je napad i stavio napadača pod nadzor. Ostali pripadnici neposrednog tjelesnog osiguranja započeli su s evakuacijom štićene osobe. Nakon stavljanja pod nadzor napadača uslijedio je sekundarni napad drugog napadača koji je djelovao automatskim vatrenim oružjem. Tim neposrednog tjelesnog osiguranja povlači se u sigurnu prostoriju gdje drži uporište do dolaska snaga za izvlačenje.

Kompleksan pucački scenarij prikazuje
razinu osposobljenosti i pripremljenosti
svakog pripadnika

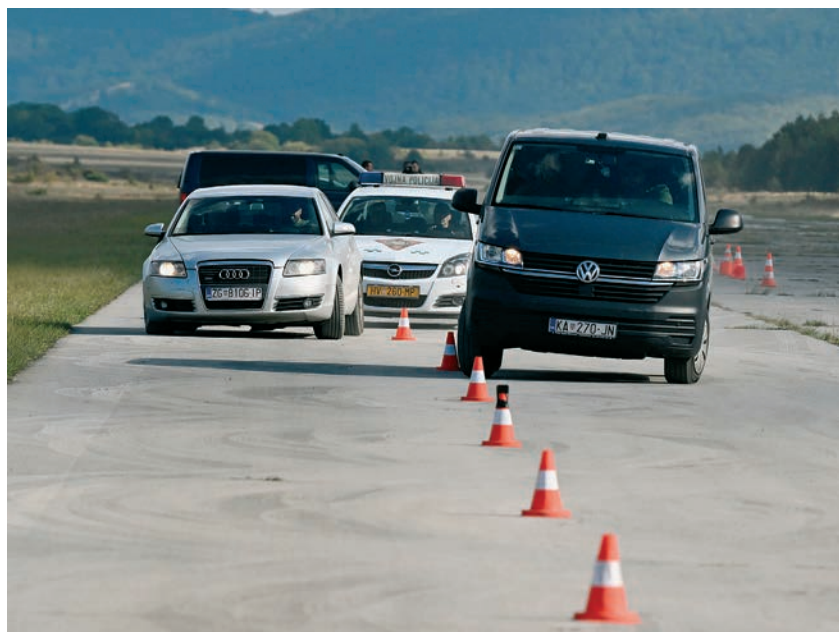
Instruktori i dočasnici iz Satnije za zaštitu VIP u isto vrijeme provodili su Program obuke za prijam u S ZVIP, za pripadnike koju su uspješno završili Program selekcije za prijam u S ZVIP. Tijekom osmotjedne obuke stječu osnovna znanja i vještine kako bi se na kraju uspješno integrirali u postrojbu

Realni uvjeti u
obučnom procesu,
koordinacija snaga
koje provode
osiguranje i
integracija u
homogenu
cjelinu, a u
svrhu postizanja
interoperabilnosti
ključ je sigurnosti

Taktički tim S ATPV-a stupa u kontakt s timom neposrednog tjelesnog osiguranja i kreće s procedurama za evakuaciju, dok timovi SJP Alfa i IJP Grom počinju svladavanje počinitelja. Taktički tim JSIP Alfa i IJP Grom simultanim upadom u objekt stežu obruč oko počinitelja koji se nakon naredbe da odloži oružje, predaje te kroz daljnje policijsko postupanje stavlja pod nadzor.

“Štićena osoba uspješno je evakuirana na sigurno, a oba počinitelja svladana su i stavljena pod nadzor. Upravo su realni uvjeti u obučnom procesu, koordinacija snaga koje provode osiguranje i integracija u homogenu cjelinu, a u svrhu postizanja interoperabilnosti - ključ sigurnosti”, ističe satnik Horvat. “Upravo je takav oblik razmjene iskustva kroz međusobnu nadogradnju i prijenos znanja cilj suradnje. Dugogodišnja suradnja pokazatelj je da radimo dobar posao na obostrano zadovoljstvo i korist, a sve u svrhu što profesionalnijeg pristupa svakoj zadaći”, zaključio je zapovjednik Satnije za zaštitu VIP satnik Romano Horvat.

Hrvatsko-slovenska kombinacija na testiranju na poligonu Slovenske vojske Počank: veliko besposadno oklopno vozilo na gusjenicama MV-8 Komodo opremljeno višefunkcijskom daljinski upravljanom oružnom stanicom (kupolom) Mangart 25 AD

NAORUŽANI

BESPOSADNI SUSTAVI

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Peter Zakrajšek

Hrvatska tvrtka DOK-ING 21. listopada na vojnoj izložbi SIEDEC u Celju zajedno s Valhallom, slovenskim proizvođačem kupola i borbenih stanica, predstavila je novi oružni sustav

MV-8 KOMODO

Duljina (mm)	5530
Visina (mm)	1700
Širina (mm)	2574
Klirens (mm)	430
Brutomasa (kg)	15 500
Maksimalna brzina	ograničena na 55 km/h
Upravljanje	daljinsko
Maksimalna udaljenost operatera (m)	2000 (vidno polje)
Autonomija djelovanja	do 24 sata
Snaga pogona (kW)	350 pri kontinuiranoj vožnji, maksimalno 600
Maksimalno svladavanje uspona (°)	35
Maksimalni bočni nagib (°)	20

MANGART 25 AD

Osnovno naoružanje	automatski top Rheinmetall KBA 25 x 137 mm, dvojno hranjenje, 400 metaka
Sekundarno naoružanje	lanser protudrinskih projektila MBDA SADM
Sustav upravljanja paljbom	automatsko videopraćenje, četveroosovinska servostabilizacija
Zaštita ključnih komponenti	STANAG 4569 razine 1
Elevacija (°)	+85 / -15
Azimut (°)	360
Borbena masa (kg)	2200 (ovisno o konfiguraciji)

KOMODO

BESPOSADNI SUSTAVI

Foto: Tomislav Brandt

Rat izazvan ruskom agresijom na Ukrajinu pokazuje da bi razvoj kopnenih besposadnih sustava mogao postati prioritet modernih vojski. Dragocjeni životi vojnika na bojištu sve su izloženiji različitim prijetnjama. Nedavni incidenti na istočnim granicama NATO-a još su jednom pokazali da je protuzračna obrana (PZO), posebno ona protiv besposadnih letjelica, vojna sposobnost koja trenutačno mora biti u fokusu članica Saveza. Europska vojna industrija reagirala je tako da je počela ubrzavati predstavljanje, a vjerojatno i razvoj besposadnih kopnenih vozila, ali i protudrinskih (C-UAS) te PZO sustava vrlo kratkog ili kratkog dometa (V/SHORAD). Na tom je tragu i hrvatska tvrtka DOK-ING, koja je 21. listopada na vojnoj izložbi SIEDEC u Celju zajedno sa slovenskim proizvođačem kupola i borbenih stanica za oklopna vozila, tvrtkom Valhalla, predstavila novi oružni sustav. On, barem zasad, nema jedinstveno ime, nego u nazivu spaja dva proizvoda dviju tvrtki – veliko besposadno oklopno vozilo na gusjenicama MV-8 Komodo i višefunkcijsku (višenamjensku) daljinski upravljaju oružnu stanicu (kupolu) Mangart 25 AD. Valhalla se već dokazala borbenom stanicom Loki, prilagođenom streljačkom oružju, koja je instalirana na nekoliko posadnih i besposadnih sustava.

PRVI PUT KAO BOV

Hrvatski vojnik o Komodu je pisao u više navrata, zadnji put u lipnju ove

Testiranje baznog vozila Komodo na hrvatskom vojnom poligonu "Gašinci" u lipnju ove godine

godine. Tada smo na hrvatskom vojnom poligonu "Gašinci" nazočili testiranju baznog vozila. Bilo je fokusirano na njegovu brzinu, pokretljivost, stabilnost te sposobnosti manevriranja na teškom terenu. U tvrtki su tada izrazili zadovoljstvo postignutim, najavili manje izmjene i poboljšanja, ali i sljedeći veliki korak – instalaciju borbene stanice. Taj je korak došao vrlo brzo. Komodo, koji je dosad viđen kao bazno vozilo ili u inačici za djelovanje u ekstremnim kemijsko-biološko-radio-loško-nuklearnim uvjetima, u Celju je prvi put predstavljen kao svojevrsno borbeno oklopno vozilo (BOV). DOK-ING, koji je sa svojim besposadnim sustavima za neborbene zadaće stekao svjetsku slavu i uspjeh, želi stvoriti potpuno novu nišu u svojoj ponudi. I u skladu s dosadašnjom praksom, opet želi biti predvodnik. No, razvoj besposadnog BOV-a velik je izazov, posebno kad želite da bude opremljen oružjima većih kalibara. Naime, zagrebačka tvrtka razvija vozila na koja će ići kupole različitih oružnih konfiguracija, no ne i one kojima bi glavna oružja bila puške, puškostrojnice ili strojnice čiji se kalibar proteže od 5,56 do 12,7 mm. Glavno oružje kupole Mangart 25 AD Rheinmetall je automatski top Oerlikon KBA kalibra 25 x 137 mm, a sekundarno MBDA-ov dvostruki lanser malih protudrinskih projektila SADM (Small Antidrone Missiles).

Trenutačno je najzanimljivije pitanje u vezi s kombinacijom Komodo-Mangart sljedeće: Koliko je odmaknuo razvoj sustava? Naime, na vojnim izložbama poput SIEDEC-a čest je slučaj da proizvođač(i) predstave oružni sustav koji nije testiran. Dakle, sustav je praktički ili u zbilji tek maketa u prirodnoj veličini (*mock-up*), odnosno koncept koji tek treba *razraditi*. S BOV-om Komodo nije takav slučaj i potvrdu za to dobili smo u postrojenjima DOK-ING Grupe. Novo ime znači da je rast tvrtke doveo do njezina nedavnog restrukturiranja. Naš sugovornik Davor Petek, nekadašnji prvi dočasnik OSRH i NATO-a, danas je član Uprave tvrtke DOK-ING Sigurnost i obrana (Security & Defence), koja je dio Grupe. Razvoj Komoda njezino je područje. U uredu nas je nekoliko dana prije predstavljanja u Celju dočekaao s ekskluzivnim fotografijama

i snimkama terenskog testiranja sustava Komodo-Mangart. Bilo je provedeno prethodnog dana na poligonu Slovenske vojske Poček kod Postojne.

NIGDJE U SVIJETU

Na snimkama je bilo prikazano nekoliko osnovnih manevara kretanja vozila, ali i nešto puno atraktivnije – bojno gađanje iz topa. “Proveli smo ga kako bismo potvrdili da je fizička integracija baznog vozila i kupole kvalitetno izvedena”, kaže nam Petek. Kupola se uklopila u ležište vozila, a prilikom kretanja i opaljenja nije bilo prevelikog utjecaja različitih sila s kupole na nosač. Sile su bile ili zadržane u kupoli, ili na samom integracijskom sklopu, pa funkcioniranje baznog vozila nije ometano. “Druga osnovna provjera odnosila se na elektroničko povezivanje vozila i kupole i bila je uspješna”, nastavlja naš sugovornik, dodajući da je jako bitno što je sustav funkcionirao tako da tijekom gađanja nisu bili dovedeni u pitanje nikakvi sigurnosni standardi. “Potvrdili smo da integracija nije rađena tek tako. Inženjeri iz obiju

Bojno gađanje iz topa Oerlikon KBA kalibra 25 x 137 mm provedeno je u svrhu potvrde da je fizička integracija baznog vozila i kupole kvalitetno izvedena

Detalj s kupole: MBDA-ov dvostruki lanser malih protudrinskih projektila SADM sekundarno je naoružanje Mangarta 25

tvrtki na njoj su radili više mjeseci i na Počeku je sve prošlo u savršenom redu”, zadovoljan je Petek.

Ono što prvo upada u oči kod Komoda je – veličina. Dovoljna da može primiti borbene stanice poput Mangarta 25, koji će uskoro biti u operativnoj uporabi u Slovenskoj vojsci. Ministarstvo obrane Republike Slovenije (MORS) naručilo je u ožujku 2025. godine 12 tih stanica, koje namjerava integrirati na borbena oklopna vozila Patria 8 x 8 (Svarun u slovenskoj inačici). Još prošle godine testiralo ih je na lakim oklopnim vozilima JLTV 4 x 4 (slovenski Perun). Testiranje na Počeku bilo je prvo njihovo djelovanje na besposadnom sustavu. “U ovom trenutku integracija takvog tipa stanice odnosno kupole na besposadnom vozilu ne postoji nigdje u svijetu, barem nije u fazi razvoja kakvu smo mi dostigli”, kategoričan je Petek. Zanimljivi su neki taktičko-tehnički podaci koje navode dvije tvrtke. Masa platforme Komodo je 15 500 kg, a Valhalla navodi da je borbena masa Mangarta 25 AD oko 2200 kg (ovisno o konfiguraciji). To znači da se ukupna masa integriranog sustava kretala oko 18 000 kg. To zvuči impozantno, no vrijedi spomenuti i Komodov dizelsko-električni hibridni pogon, koji u kontinuiranoj vožnji održava snagu od 470 KS, a vrhunac mu dostiže 800 KS. Samo za informaciju, bez izravne usporedbe dvaju sustava, masa borbenog vozila pješništva Hrvatske vojske BVP M-80A iznosi 13 850 kg, s tim da mu je ukupna snaga pogona 315 KS. Važan podatak odnosi se na siluetu sustava – visina Komoda je 1700, a Mangarta 590 mm, dakle, minimalna visina cijelog sustava je 2290 mm, što je malo više od 2200 mm, kolika je visina M-80 (bez protuoklopnih raketa).

JOŠ KORISNOG TERETA

Slovenska vojska koristit će Mangart 25 za različite zadaće. Kupola je opremljena elektrooptičkim sustavom za navođenje, zahvaćanje cilja i samo gađanje, koji proizvodi francuska tvrtka Safran. Oerlikon KBA top je s dvostrukim hranjenjem i paketom streljiva od 400 metaka kalibra 25 mm. Zadaća topa ovisi najviše o vrsti streljiva – ako

se rabi pancirno, tada mu je uloga protuoklopna. Ako se rabi rasprskavajuće, u prvi plan dolazi sposobnost obrane od dronova (C-UAS). No, nju primarno osigurava sustav SADM, koji je MBDA razvio iz lakog prijenosnog protuoklopnog sustava Enforcer. Njegovoj raketi dodan je buster kako bi postigla domet veći od pet kilometara. Njemački Bundeswehr već je odlučio da će SADM-om opremiti svoje protudronske/SHORAD (PZO kratkog dometa) kupole Skyranger 30, koje proizvodi Rheinmetall. I tu dolazimo do još jednog zanimljivog dijela plana koje nam je prepričao član Uprave DOK-ING-a. Dakle, Komodo je proklamirano još daleko od limita, jer u tvrtki spominju da može ponijeti korisni teret mase 8,5 tona, što znači prihvatiti i još veće te kinetički moćnije oružne stanice. Valhalla je u svibnju 2025. sa Slovenskom vojskom predstavila jednu takvu – Mangart 30, instaliranu na Svarun 8 x 8. Opremljena je automatskim topom Mk44 Bushmaster kalibra 30 x 173 mm, a sekundarno oružje je spregnuta strojica FN MAG kalibra

Ukupna masa integriranog sustava mogla bi se kretati oko 18 000 kg. Minimalna visina je 2290 mm

7,62 x 51 mm. Dakle, riječ je o jednakim oružjima kakva imaju stanice UT30MK2CRO na hrvatskim BVP-ovima Patria CRO 30L. Na objavljenim fotografijama bio je vidljiv i lanser protuoklopnih raketa, no Valhalla se nije detaljnije izjasnila o tom oružju. Pretpostavka je da će stanica moći lansirati rakete Spike, a njih posjeduje i OSRH i Slovenska vojska. Sigurno je da veća stanica ima i veću masu – proizvođač je spomenuo 2400 do 3000 kg, ovisno o tome imaju li ključne komponente razinu oklopne zaštite STANAG 4569 razine 1 ili 2. No, niti ona ne bi trebala biti problem za Komodo. I da, Valhalla i DOK-ING ne samo da idu u daljnje faze razvoja i

Kupola je opremljena elektrooptičkim sustavom za navođenje, zahvaćanje cilja i samo gađanje, koji proizvodi francuska tvrtka Safran

testiranja kombinacije Komoda i Mangarta 25 nego se već uvelike bave integracijom Komoda i Mangarta 30. Stanica će biti opremljena 30-milimetarskim Bushmasterom, imat će i spregnutu strojnicu FN MAG, ali i modularni dio za prihvata lansera. "To, primjerice, može biti dvostruki lanser protuoklopnih raketa, ali i dvostruki lanser protudronskih projektila. Štoviše, taj prostor može se iskoristiti i za lansiranje malih FPV (First Person View) dronova", opisuje Petek. Ideja je da se ti lanseri mogu zamjenjivati ovisno o potrebama misije, pa čak i na terenu. Ukratko, kaže nekadašnji prvi dočasnik NATO-a, stanice Mangart dale bi se usporediti sa stanicama

BESPOSADNI SUSTAVI

na vozilima Hrvatske kopnene vojske Bradley i Patria: "No Mangart pruža proširenje sposobnosti upravo na obranu od dronova, tj. C-UAS."

IZAZOVI AUTONOMIJE

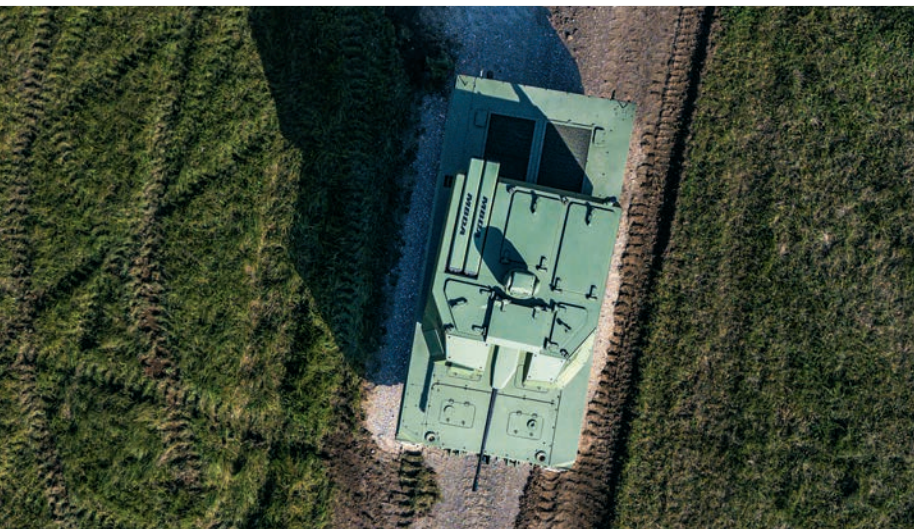
Razgovarali smo i o autonomiji naoružanog Komoda. Najveći izazov u razvoju besposadnih kopnenih vozila upravo je raznoliko i nepredvidivo područje njihova djelovanja, različite prirodne i umjetne zapreke koje treba prelaziti i izbjegavati. To je prekomplikirano da se povjeri isključivo operateru koji daljinski upravlja vozilom. Davor Petek kaže da DOK-ING već uvelike radi na razvoju te autonomije za Komodo. Štoviše, vozilo je praktički spremno za prihvata Rheinmetalova sustava Path autonomous kit (Path A-kit), softvera koji je njemačka tvrtka već integrirala u neka vozila iz svojeg portfelja. DOK-ING će uskoro početi testiranja tog paketa, a u kombinaciji s radarima te sustavima za lasersko otkrivanje i određivanje udaljenosti (Light Detection and Ranging – LIDAR), kojima je Komodo već opremljen, vozilo će imati veće sposobnosti autonomnog kretanja. Fokus će u početku biti stavljen na *Follow me*, u prijevodu: *slijedi me* sposobnosti, koje besposadnom vozilu omogućavaju zajedničko i usklađeno kretanje s drugim vozilima s kojima djeluje, primjerice u konvoju. Razvijat će se i sposobnosti navigacije od točke A do točke B uz izbjegavanje zapreka, baš kao i sposobnosti samostalnog vraćanja do područja operaterova signala ako ga izgubi. Što se tiče autonomije borbene stanice, Petek u tom kontekstu spominje njezine vlastite sustave za zahvaćanje i praćenje ciljeva koji su dio optičko-senzorskog paketa kupole. No oružja kupole neće imati mogućnosti samostalnog djelovanja. Odluka o kinetičkom udaru ostat će na čovjeku (*Human-In-the-Loop*). Besposadni BOV zahtijevat će dva operatera – vozača i ciljača.

OBRANA OD DRONOVA

DOK-ING i Valhalla odmah nakon predstavljanja zajedničkog proizvoda idu u iduću fazu razvoja i testiranja. Sljedeći je ključni korak potpuno prebacivanje funkcija upravljanja borbenom stanicom sa žične na bežičnu vezu, što će se većinom obavljati softverski. Slijedi razvoj sustava sigurnog djelovanja (*system safety*) na besposadnom sustavu s daljinski upravljanom stanicom putem radiouređaja. Nakon toga slijede nova terenska ispitivanja cjelokupnog sustava, pri čemu se misli na kretanje i manevriranje na teškom i ograničenom terenu, stabilizaciju glavnog topa i drugih oružanih sustava, stacionarna i pokretna gađanja zemaljskih i zračnih ciljeva... Moguće je da ćemo uskoro vidjeti testiranja na vojnim poligonima u Hrvatskoj. DOK-ING ima sporazum s MORH-om kojim je uz ostalo definirana potpora Ministarstva u razvoju i testiranjima sustava. Kad u tvrtki bude definiran plan testiranja, Petek se nada da će se većina provoditi u Hrvatskoj. Primjerice, gađanje ciljeva u zraku idealno je provesti na poligonu OSRH na rtu Kamenjaku. Nova testiranja

Zadaća topa Oerlikon KBA ovisi najviše o vrsti streljiva – ako se rabi pancirno, tada mu je uloga protuoklopna. Ako se rabi rasprskavajuće, u prvi plan dolazi sposobnost obrane od dronova (C-UAS)

BESPOSADNI SUSTAVI

trebala bi početi u ožujku, a u tvrtki bi ih željeli dovršiti i certificirati sustav Komodo-Mangart do kraja 2026. Međutim, paralelno s time razvijat će se i testirati i druge inačice.

U zadnjih nekoliko godina, koliko pratimo razvoj Komoda, sposobnosti C-UAS odnosno V/SHORAD bile su tek jedna od planiranih inačica. No, u prvom naoružanom Komodu došle su u prvi plan. Sustav predstavljen u Celju onaj je koji će dva proizvođača inicijalno ponuditi kupcima. Potražnja za sustavima s tim sposobnostima sve je veća, a navedene zadaće mogle bi biti idealne baš za besposadna kopnena vozila. Doduše, bilo bi pogrešno ograničiti kombinaciju Komoda i Mangarta 25 AD na C-UAS. U pisanim materijalima koji su dijeljeni na predstavljanju u Celju navedeno je da je riječ o sustavu za operacije C-UAS, ali i za borbenu potporu te protuoklopna djelovanja. Ključno je da kopneni roboti smanjuju rizik i povećavaju zaštitu vojnika i postrojbi, bilo da su one oklopne, mehanizirane, oklopno-mehanizirane, pješačke, specijalne... No, naoružani Komodo teoretski može povećati i borbenu moć postrojbe, jer moguće je montirati i druge, različite oružne konfiguracije različitih proizvođača. "Na određenim inačicama i dalje radimo s Rheinmetallom, koji je naš strateški partner. Pregovaramo s još četiri-pet velikih proizvođača oružnih stanica. Glavno predstavljanje još triju

Pogled iz drona na kopnenog robota: u DOK-ING-u ističu da već uvelike razvijaju autonomne sustave za Komodo

inačica vozila predviđeno je za sajam Eurosatory u Parizu sredinom lipnja 2026.", najavljuje Petek.

ULAZIMO U ČISTO VOJNI SEGMENT

Na kraju smo razgovarali o širem aspektu suradnje hrvatskog proizvođača besposadnog kopnenog vozila i slovenskog proizvođača borbene stanice, odnosno kupole. "To je win-win pozicija ne samo za naše tvrtke nego to može biti i za dvije zemlje, za njihove vojske, koje mogu zajednički uložiti u razvoj nove sposobnosti koja će biti prilagođena njihovim potrebama", razmatra Petek. Dvije zemlje ne sudjeluju u financiranju projekta, ali mogu mu davati potporu i to ne samo u obliku dozvola za testiranje na vojnim poligonima. "Okvirni je plan da zajednički s ministarstvima i vojskama radimo terenska ispitivanja, ali i ocjenjivanja, standardizacije i sve ono što moramo proći do pune verifikacije oružnog sustava. Podsjetio bih na to da svaki sustav do serijske proizvodnje treba proći niz sigurnosnih i vojnih standarda, što je jako

skup i dugotrajan proces. I ne možemo ga provesti sami", rekao je Petek. Dodao je i da će im dvije vojske i ministarstva davati i izravne inpute za jasno formuliranje potrebnih sposobnosti naoružanih besposadnih kopnenih vozila.

"Ulazimo u potpuno novi segment, u čisto vojni segment koji nazivamo segmentom borbene potpore", ističe na kraju razgovora Petek. Bez obzira na to što bi se moglo zaključiti da je DOK-ING početnik u tom segmentu, kaže da je to daleko od istine. "U klasi teških besposadnih sustava puno smo ispred konkurencije. Komodo je kao bazno vozilo pri kraju svojih testiranja i certifikacije. Ista je stvar s borbenim stanicama i kupolama koje su predviđene za njega: to su sustavi čiji je razvoj dovršen ili je u završnoj fazi. Već smo započeli i testiranja integriranih sustava", argumentira. Optimizam je razumljiv, ali pred tvrtkom i partnerima velika je i teška zadaća. Bez obzira na potražnju, razvoj velikog besposadnog kopnenog vozila koje će ići u bitku s postrojbama ili ih štititi na bojištu vrlo je kompleksan proces. Mali kopneni

Sustav je u Celju predstavljen nekoliko dana nakon testiranja na Počeku. Daljnja testiranja mogla bi biti provedena i u Hrvatskoj

roboti već su otvorili put prema serijskoj proizvodnji i operativnoj uporabi. DOK-ING-ov Komodo velik je sustav, od kojeg se očekuje mogućnost izvršavanja zadaća sličnih onima kakve izvršava oklopno vozilo s posadom. I zato će, uz praćenje razvoja samog vozila i njegove integracije s oružnim sustavima, biti barem jednako zanimljivo pratiti razvoj njegovih autonomnih sustava. Prije svega onih koji mu omogućavaju brzo i učinkovito manevriranje i kretanje na njegovoj operativnoj domeni – kopnu. Prava potvrda uspjeha cijelog koncepta može biti samo jedna – potpisivanje ugovora koji bi značio i početak njegove serijske proizvodnje.

PODLISTAK

**PROJEKTI EUROPSKE
OBRAMBENE INDUSTRIJE (IX. DIO)****TRI EUROPSKA**

Talijanska vojska inicirala je 1972. godine razvoj izvidničko-jurišnog helikoptera. U to vrijeme i vojska tadašnje SR Njemačke pokrenula je sličan program. No kako je Njemačka bila u zaostatku nekoliko godina, a potrebe su bile gotovo identične, odlučila je pridružiti se talijanskom programu. Nositelji razvoja trebali su biti talijanska tvrtka Agusta i njemački MBB (Messerschmitt-Bölkow-Blohm). Nakon što su usuglašeni zahtjevi dviju vojski, Agusta je 1978. započela projektiranje. Međutim, neposredno potom, Njemačka je zaključila kako ipak neće sudjelovati u projektu jer je željela pravi jurišni helikopter te se okrenula Francuskoj. Francuska vojska u to vrijeme u naoružanju nije imala jurišni helikopter, već helikoptere Gazelle domaće tvrtke Aérospatiale. Njih je u početku naoružala vođenim

protutenkovskim projektilima AS.11 i AS.12, a potom i HOT (Haut subsonique Optiquement Téléguidé Tiré d'un Tube). Iako je bila mala, brza i okretna, Gazelle nije imala nikakvu oklopnu zaštitu, a nosivost joj je bila vrlo mala. Francuska nije željela kupiti američki helikopter pa joj je jedini izlaz bio razvoj vlastitog. I, ako je moguće, da nađe partnera s kojim će podijeliti troškove razvoja. SR Njemačkoj također je trebao jurišni helikopter, ali vlastite kapacitete za razvoj i proizvodnju nije imala. Tako su dvije susjedne zemlje bile idealni partneri.

TEKST
Mario Galić**SAMOSTALNO – JEFTINIJE?**

Razvoj helikoptera koji će poslije dobiti zvučno ime Tiger započeo je 1984. S francuske strane vodila ga je tvrtka Aérospatiale, a s njemačke MBB. Program je trebao biti isplativ i bez izvoza u treće zemlje jer su Francuska i Njemačka namjeravale kupiti ukupno 427 primjeraka. Njemačka je trebala 212 primjeraka izvedenice PAH-2 (Panzerabwehrhubschrauber), u prijevodu: protuoklopni helikopter. Francuska narudžba trebala se odnositi na 75 letjelica u inačici HAP (Hélicoptère d'Appui Protection), odnosno helikopter za eskort i potporu; te 140 u inačici HAC (Hélicoptère Anti Char), u prijevodu: protutenkovski helikopter.

Tiger, Merlin i NH90 odreda su razvijeni iz paneuropskih projekata, koji su potrajali dovoljno dugo da se iz njih mogu pratiti i promjene unutar njihovih proizvođača. Ključno je, ipak, da su i danas u ponudi, te da ih u operativnoj uporabi širom svijeta ima više od sedamsto

HELIKOPTERA

Foto: U.S. Air Force / Airman 1st Class Adam Enbal

Kao i mnogi drugi paneuropski obrambeni projekti, i Tiger je imao probleme. Program je privremeno prekinut 1986. zbog rapidnog rasta troškova, što je bila posljedica prevelikih razlika u zahtjevima kupaca. Štoviše, neki izračuni su navodno pokazali da bi troškovi razvoja za Francusku bili jednaki ili čak manji da je sama razvijala helikopter. Čak je objavljeno da će Njemačka, zbog uštede, na kraju kupiti američki AH-64 Apache. No, zahvaljujući i političkim odlukama, program je nakon rezanja troškova krajem 1987. ponovno pokrenut. Obje su vojske morale pristati na kompromise. Tako je razvoj svih elektroničkih sustava dodijeljen isključivo francuskoj tvrtki Thomson-CSF. To se nije nimalo svidjelo njemačkim konkurentima.

U međuvremenu je tvrtka MBB postala sastavni dio nove njemačke tvrtke Deutsche Aerospace AG (DASA). Potom je 1992. godine, kao i u nizu drugih primjera, formirana nova paneuropska tvrtka: helikopterski odjeli Aérospatialea i DASA-e postali su dio konzorcija Eurocopter S.A. Od siječnja 2014. to je Airbus Helicopters.

Nakon raspada SSSR-a 1991. godine i općeg rezanja vojnih troškova u Europi, program je ponovno zapao u krizu. No politika je opet odlučila da će biti nastavljen usprkos novom

Posjetitelj britanske zrakoplovne manifestacije RIAT fotografira španjolski helikopter AW101. U početku je bio rezultat zajedničkog projekta tvrtki Westland Helicopters (UK) i Agusta (Italija). Danas je letjelica u ponudi konglomerata Leonardo

rastu troškova. Razvoj se otegnuo preko svake razumne mjere pa je prvi serijski primjerak predstavljen tek 2002. U ograničenu operativnu uporabu prvi su Tigeri uvedeni tek 2005. godine. Iz tko zna kojeg razloga, projektanti su vezano uz Tiger odlučili da je bolje da pilot sjedi na prednjem sjedalu, a ciljač na stražnjem. Kupolu s elektrooptičkim motrilačko-ciljničkim sustavom nisu postavili, kako je uobičajeno, u nos letjelice. Stavili su je iznad kabine, što je ipak olakšalo ugradnju topa od 30 mm u nos.

Jedna je od prednosti Tigera to što se lako može prilagoditi širokom spektru naoružanja. Prilagođen je za nošenje četiriju različitih protuoklopnih vođenih projektila i dvaju projektila zrak-zrak. Međutim, operativna uporaba Tigera pokazala se poprilično zahtjevnom. Odr-

PODLISTAK

žavanje je složeno i skupo. Tako je prema nekim izvorima 27 njemačkih Tigera tijekom 2016. godine imalo borbenu spremnost od samo 44 posto. S druge strane, Tigeri su tijekom djelovanja u Afganistanu 2012. i 2013. imali izvanrednu borbenu spremnost od 90 posto. Tiger je još u ponudi pa se broj kupaca možda i poveća. Za sada je više nego skroman. Uz Njemačku i Francusku, jedini su strani korisnici Španjolska i Australija. Bolje rečeno, Australija će to biti još kratko. Tiger je bio prvi pravi jurišni helikopter australske vojske. Međutim, ukupno gledajući, vojska nije bila zadovoljna. Sad je letjelica u postupku umirovljenja, a umjesto nje naručen je provjereni američki AH-64E Apache Guardian. Prema publikaciji World Air Force 2025, Australija ima 22 Tigera, Francuska 68, Njemačka 54, a Španjolska 17.

USPJEŠAN ČAROBNJAK

Tijekom 1980-ih započeo je razvoj još jednog europskog helikoptera – Merlina. Njemu su se posvetile druge dvije velike europske članice NATO-a – Italija i Ujedinjena Kraljevina. Bio je to zajednički projekt tvrtki Westland Helicopters (UK) i Agusta (Italija). Službena oznaka višenamjenskog srednjeg helikoptera je AW101, dok je Merlin više promotivno ime koje je s vremenom postalo i službeno u nekim zrakoplovstvima. Primarno je projektiran za potrebe britanske i talijanske mornarice. No dvije su tvrtke otpočeta izjavljivale da se nadaju da će njihov helikopter postati novi izbor: ako ne svih, a onda barem većine europskih ratnih zrakoplovstava i ratnih mornarica. To se ostvarilo tek djelomice. Prve isporuke za Italiju i UK počele su krajem 1990-ih. Zanimljivo je da je Britanska kopnena vojska prvotno naručila 22 Merlina i da ih je operativno rabila u prvom desetljeću XXI. stoljeća. Nekoliko ih je poslala i u Afganistan. Kako bi ih učinila što otpornijim na paljbu vatrenog oružja, dobili su oklop od kevlar. No, Britanska kopnena vojska zaključila je 2012. godine da joj Merlini ne odgovaraju te da će ih prepustiti britanskoj Kraljevskoj ratnoj mornarici kako bi ih rabila za specijalne operacije. Umjesto Merlina, KoV je odabrao američki CH-47 Chinook.

**Izvidničko-
-borbeni helikopter
Tiger Australske
kopnene vojske
leti iznad poligona
Mount Bunde
15. lipnja 2023.
Australija
trenutačno
povlači te letjelice
iz operativne
uporabe, što znači
da će ih rabiti još
samo tri zemlje,
a za Airbus na
vidiku nema novih
narudžbi**

Ovisno o izvedenici i inačici, cijena jednog AW101 kreće se oko trideset milijuna eura. Usprkos tomu, jako se dobro prodaje. Uz Ujedinjenu Kraljevinu i Italiju, za sada je prodan u deset zemalja. Nakon različitih udruživanja i preuzimanja, danas je u ponudi talijanskog konglomerata Leonardo. U Japanu se izrađuje po licenci. World Air Force 2025 spominje da su u vojnoj operativnoj uporabi zasad 153, a 34 čekaju isporuku. Merlin je velik i težak helikopter. Masa praznog je čak 10 500 kg. Za usporedbu, masa praznog helikoptera Mi-171Sh, koji koristi Hrvatsko ratno zrakoplovstvo, iznosi 7900 kg. Najveća poletna masa AW101 je 15 600 kg. U teretni prostor stane do 30 vojnika ili 12 ranjenika na nosilima ili teret najveće mase 3050 kg. Merlin može podvješeno pod trupom podići teret mase 5520 kg. Osnovica pogona tri su turbopropna motora Rolls-Royce Turbomeca RTM322-01, pojedinačne snage 1522 kW (2041 KS). Najveća brzina je 296 km/h, a zanimljivost je da je tijekom letnih testiranja dostignuto i 309 km/h. Standardna je brzina krstarenja 277 km/h, a najekonomičnija 160 km/h i pri njoj helikopter može ostati u zraku šest sati i pedeset minuta. Najveći je dolet 1363 km, ali s tri motora, ako se jedan isključi, povećava se na 1500 km.

GLAVNI U KLASI

NH90 razvijen je kao višenamjenski transportni helikopter koji je trebao postati glavna letjelica te klase u europskim članicama NATO saveza. I u tome je zamalo uspio. Počeci projekta sežu u 1985. godinu, kad su Francuska, Italija, Nizozemska, SR Njemačka te Ujedinjena Kraljevina zaključile da im treba srednji transportni helikopter koji će poslužiti kao osnova za mnogobrojne izvedenice. U već uobičajenom postupku, za razvoj i proizvodnju formiran je u ožujku 1992. još jedan europski konzorcij: NHIndustries (NHI). Činio ga je Eurocopter (danas Airbus Helicopters), Agusta (danas Leonardo) i Stork Fokker Aerospace (danas GKN Fokker Aerospace). Konzorcij je 1. rujna 1992. godine s NATO-ovom agencijom NAHEMA (NATO Helicopter Management Agency) potpisao ugovor za razvoj i projektiranje. Kako se Ujedinjena Kraljevina povukla iz projekta još 1987., NAHEMA je zastupala Njemačku, Francusku, Italiju i Nizozemsku. U lipnju 2001. pridružio se i Portugal. Prvi prototip prvi je put poletio 18. prosinca 1995. godine.

Foto: US Marine Corps / Sgt. Ryan Hageali

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Brooke Rogers

Američki i švedski zrakoplovci uz švedski helikopter NH90 tijekom zajedničke obuke u švedskoj zrakoplovnoj bazi Kallax 6. lipnja 2025. Bez obzira na probleme, proizvod konzorcija NHIndustries ostvario je uspješnu prodaju

PRIJEVOZ AMERIČKOG PREDSEDNIKA

Merlin je trebao biti i prijevozno sredstvo američkog predsjednika. Odabrana je inačica VH-71 Kestrel, koja je dolazila iz hala američke tvrtke Lockheed Martin. Kestrel je prilagođen predsjedničkim potrebama, a za tu je namjenu odabran u siječnju 2005. Međutim, dio američke javnosti nije mogao prihvatiti da će se njihov predsjednik voziti u britanskom helikopteru. Počelo je lobiranje koje je na kraju dovelo do otkazivanja projekta makar je Lockheed Martin isporučio devet helikoptera, a Ministarstvo obrane već potrošilo 4,4 milijarde dolara. Helikopteri su prodani Kanadi (u kojoj su služili kao izvor pričuvnih dijelova), a američki predsjednik i dalje se vozio u prastarom VH-3D koji je nastao na osnovama Sikorsky SH-3 Sea Kinga, razvijenog 1950-ih. Prošle godine konačno ga je naslijedio VH-92A tvrtke Sikorsky, odnosno Lockheed Martin.

Foto: USMC via Wikimedia Commons

Testni primjerak predsjedničkog Merlina: VH-71 fotografiran u listopadu 2005. u bazi američkih marinaca Quantico u Virdžiniji

NH90 izvorno je razvijen u dvije izvedenice. Obična transportna dobila je oznaku TTH (Tactical Transport Helicopter), a mornarička NFH (NATO Frigate Helicopter). Prve isporuke počele su 2006. godine.

NH90 vrlo je moderan (i skup) helikopter odličnih letnih odlika. Ovisno o izvedenici i inačici, nabavna cijena mu se kreće između 35 i 40 milijuna eura. Još su veća stavka operativni troškovi. Novozelandski mediji objavili su 2017. godine da sat naleta NH90 stoji 1182 dolara. To je još jako dobro jer su švedski mediji 2018. tvrdili da jedan sat leta izvedenice NH90 HCV (High Cabin Version) stoji 242 tisuće kruna, odnosno nevjerojatnih 23 870 dolara. Stoga ne čudi da je Ministarstvo obrane Belgije objavilo 2020. da će smanjiti broj sati naleta NH90 za 40 % jer se cijena naleta po satu popela na još uvijek jako velikih 12 000 eura. Razumljivo je stoga i što su neki operateri odlučili otpisati NH90. Ministarstvo obrane Norveške objavilo je u veljači 2022. da odustaje od ugovora za kupnju NH90. Kao službene razloge navelo je kašnjenje u isporukama te povećanje troškova.

Znatno veću pažnju svjetske javnosti privukla je odluka Ministarstva obrane Australije da se riješi svojih MRH-90 Taipana.

Sve bi vjerojatno prošlo nezamijećeno, barem izvan Australije, da Ukrajina početkom 2024. nije tražila Canberru da joj isporuči helikoptere koje je otpisala. Ukrajinu nije zabrinula činjenica da su Taipani imali brojne nesreće. Prva se dogodila 20. travnja 2010., kad su otkazala oba motora. Usprkos tomu, posada je uspjela prizemljiti helikopter. NHIndustries za nesreću je okrivio Australiju jer nije instalirala novi softver. Druga nesreća dogodila se 23. ožujka 2023. Razlog – otkazivanje motora. Helikopter je pao u ocean, ali srećom svih je deset članova posade i putnika preživjelo. Treća nesreća dogodila se 28. srpnja te godine. Helikopter je pao u more, pri čemu su poginula sva četiri člana posade. Nakon toga svi su Taipani prizemljeni i potom otpisani.

Ukrajinu to nije zabrinulo jer bi joj 38 primjeraka MHR-90 jako dobro došlo. Onda se saznalo da je Australija već razmontirala sve helikoptere te da će trupove zakopati: zamjena za MRH-90 bit će UH-60M Black Hawk. No, bez obzira na probleme, NH90 postigao je dobru prodaju. Trenutačno ih je u operativnoj uporabi 425 u 12 zemalja, a od NHIndustriesa naručeno je još 85.

Olimpijske igre održane 1956. u Cortini te 1960. u Squaw Valleyju obilježili su prvi televizijski prijenosi. Nagovijestile su kraj norveške dominacije u zimskim sportovima te da natjecatelji iz Istočnog bloka preuzimaju primat

POVIJEST ZIMSKIH OLIMPIJSKIH IGARA (IV. DIO)

POČETAK DOMINACIJE I INOVACIJA

Domaćin sedmog izdanja Zimskih olimpijskih igara (ZOI) bila je Italija, točnije Cortina d'Ampezzo. Prvotno je trebala biti domaćin Igara 1944. godine, ali one su zbog rata otkazane. U utrci za domaćinstvo Cortina je pobijedila poznata imena iz Novog Svijeta poput Lake Placida i Colorado Springsa te Montreala. S čak 31 glasom za, Cortina je uvjerljivo dobila domaćinstvo, dok je Montreal dobio tek sedam glasova članova MOO-a. Američki kandidati dobili su još manje glasova, pa je postalo jasno da će Igre prvi put otići na Čizmu. Ulaganja u infrastrukturu financijski je potpomogla talijanska vlada. Preostale troškove financirali su privatni investitori. Italija je, kako bi se bolje upoznala s potrebnom infrastrukturom, bila poslala svoje predstavnike na Igre održane 1952. u Oslu. Zaključeno je bilo da su potrebna ulaganja te da sama Cortina nema sve potrebne kapacitete za domaćinstvo. Nedostajalo je igralište za hokej te pista za brzo klizanje. Skakaonica i bob staza bile su u lošem stanju. Prvi su se put u povijesti organizatori oslanjali na sponzore. Fiat je, primjerice, pomagao Igre davanjem službenih automobila organizatorima na raspolaganje, a tvrtka Olivetti opremala je novinare pisaćim strojevima.

POČINJE MASOVNO PRAĆENJE IGARA

Kako bi bile zadovoljene sve potrebe posjetitelja, izgrađene su nove prometnice, kao i nova telefonska mreža te je poja-

PRIPREMIO
Ivan Šurbek

Foto: Cortina. 60 anni fa la prima festa olimpica italiana via Wikimedia Commons

Brzi klizač Guido Caroli zapalio je olimpijski plamen

čan sustav vodoopskrbe i odvodnje. Cortina je bila manje mjesto, kojem su bila potrebna veća ulaganja, ali zbog zemljopisnog položaja idealno za domaćinstvo. Igre su bile iznimno važne jer su upravo ta ulaganja donijela Cortini status modernog skijališta.

Cortina d'Ampezzo zbog brojnih staza, atraktivnog izgleda, lijepog krajolika te dovoljnih količina snijega postat će idealno mjesto za mnoge turiste i posjetitelje. Na Igrama su sudjelovale 32 nacije, što je najveći broj dotad, a debitantski nastup imali su sportaši iz Sovjetskog Saveza. Igre u Cortini prve su koje su masovno praćene putem izravnih televizijskih prijenosa. Olimpijski plamen zapalio je brzi klizač Guido Caroli, koji je nastupao na trima Igrama. Igre u Cortini, osim nedostatka snijega za skijaške utrke, nisu imale većih problema. Politika se u njih nije uplitala, za razliku od

Glavna zvijezda Igara u Cortini bio je Austrijanac Anton Engelbert Toni Sailer, tada tek 20-godišnji mladić. Osvojio je zlata u svim trima disciplinama – slalomu, veleslalomu i spustu

Foto: ss/lojip

Ol-ja održanog te godine u Melbournu. Nedostatak snijega riješen je prevoženjem velikih količina s drugih mjesta te je na neki način *umjetno pripremljena staza* za one najbolje. Upravo na skijaškim padinama pisala se olimpijska povijest.

Glavna zvijezda Igara bio je Austrijanac Anton Engelbert *Toni Sailer*, tada tek 20-godišnji mladić. Rođen je u Kitzbühelu, danas jednom od najpoznatijih svjetskih skijališta. U Cortini je osvojio zlata u svim trima disciplinama – slalomu, veleslalomu i spustu, čime je postao prvi skijaš kojem je to pošlo za rukom. Smatraju ga jednim od najvećih skijaša u povijesti. Nikad se nije okušao u utrkama Svjetskog skijaškog kupa, koji je utemeljen tek desetak godina poslije. Sailer je na Svjetskom prvenstvu u Bad Gasteinu 1958. osvojio zlata u spustu, kombinaciji i veleslalomu. Za savršen niz nedostajala je samo zlatna medalja u slalomu, koja mu je izmaknula za dlaku.

PODBAČAJ NORVEŽANA

U ženskoj su konkurenciji Švicarke i Njemice uzele primat kada se radi o

Toni Sailer na utrci u slalomu na ZOI-ju u Cortini

Finac Antti Hyvärinen, osvajač zlata u skijaškim skokovima u Cortini

zlatnim medaljama, a Austrijanke su se morale zadovoljiti sporednim ulogama na pobjedničkom postolju. Bile su to zadnje Igre na kojima su se utrke u brzom klizanju odvijale na otvorenom. Već od sljedećih Igara trajno prelaze u dvorane, odnosno zatvorene prostore, te više ne ovise o vremenskim uvjetima. U hokeju na ledu SSSR je u finalu bio bolji od SAD-a. U skijaškim skokovima zlato i srebro pripali su Finskoj, odnosno Anttiju Hyvärinenu i Aulisu Kallakorpiju. Talijanske posade osvojile su tri odličja u bobu: zlato i srebro u dvojcu te srebro u četvercu.

Premoć sportaša Sovjetskog Saveza započela je baš na njihovu prvom ZOI-ju, u Cortini. Nastavljena je sve do raspada te države, uz poneke iznimke, kada je u jednom navratu njihovu dominaciju prekinula Norveška te Istočna Njemačka.

Jevgenij Grišin osvojio je za SSSR dva zlata u brzom klizanju, na 500 i 1500 metara, te je postavio svjetski rekord. Prvi je brzi klizač koji je utrku na 500 metara uspio završiti za manje od 40 sekundi, točnije za 39,6 sekundi. Na Igrama u Squaw Valleyju obranio je zlata. Norveška je u Cortini podbacila, osvojivši samo četiri medalje. SSSR je bio najuspješniji sa 16 odličja, druga je bila Austrija s 11, a treća Švedska s deset odličja. Igre u Cortini pokazale su se iznimno uspješnim. Političkih bojkota nije bilo, pa je sve proteklo glatko. Za Cortinu su Igre važne i zato

Foto: leolimpiaditalia.it via Wikimedia Commons

Foto: Italian Olympic Committee via Wikimedia Commons

Švicarka Renée Colliard,
osvajateljica zlata u slalomu u Cortini

što je postala popularno turističko mjesto. U veljači 2026. drugi će put biti domaćin ZOI-ja.

SQUAW VALLEY 1960.

Zimske olimpijske igre 1960. godine održane su u Squaw Valleyju u Kaliforniji. Danas je to poznato skijalište, na kojem se održavaju utrke Svjetskog kupa. Dobivanje domaćinstva za to je mjesto bio izazov. Protukandidat je bio Innsbruck, ali američko je skijalište tijesno u drugom krugu pobijedilo austrijsko. S 32 glasa članova MOO-a u odnosu na 30, mjesto danas poznato kao Palisades Tahoe dobilo je domaćinstvo. Dotad Squaw Valley nije bio razvijen turistički centar: postojao je samo jedan hotel i jedna vučnica. Organizatori su morali gotovo od nule izgraditi potrebne objekte. Veliki zagovornik Igara bio je odvjetnik Alexander Cushing, koji je ondje provodio puno vremena. Cushing je predložio osnovni plan s nekoliko slika te je tvrdio da se sve može izgraditi – što je bilo neobično, ali iznenađujuće uspješno. Unatoč početnoj nevjerici, izgrađeni su svi objekti za Igre, uključujući skijaške staze, klizališta, olimpijsko selo i kanalizacijski sustav. Squaw Valleyju privremeno je dodijeljeno pravo domaćinstva Zimskih olimpijskih igara 1960., no predsjednik MOO-a Avery

Foto: Harry Pot via Wikimedia Commons

Jevgenij Grišin
osvojio je po dva
zlata u Cortini i
Squaw Valleyju

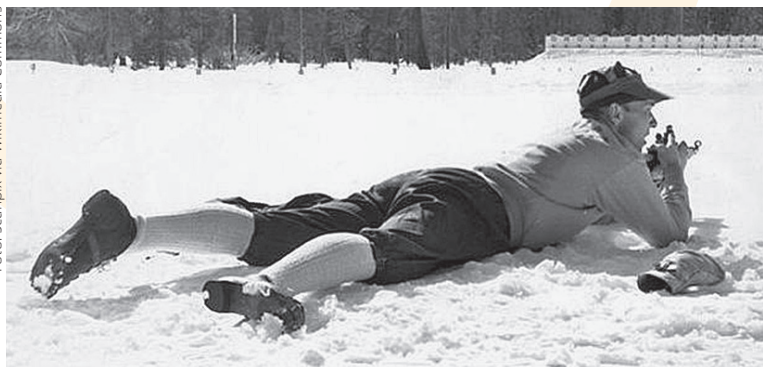
Brundage upozorio je organizatore da ako do travnja 1956. ne osiguraju dodatna sredstva, domaćinstvo će biti dodijeljeno Innsbrucku. Nakon što je država osigurala dodatnih četiri milijuna dolara, Brundageovi su uvjeti ispunjeni, te je 4. travnja 1956. pravo domaćinstva službeno potvrđeno Squaw Valleyju. Europski natjecatelji i dužnosnici bili su nezadovoljni izborom, smatrajući da skijaške staze u tome mjestu ne zadovoljavaju standarde te da će nadmorska visina od 1890 metara biti prevelik izazov za sportaše.

PRVA RAČUNALNA OBRADA REZULTATA

Na iznenađenje mnogih, Igre su uspjele. Prvi put u povijesti ZOI-ja bob nije bio uključen u program, zato jer organizatori nisu bili izgradili stazu. Samo devet zemalja namjeravalo je sudjelovati u bobu, što je smanjilo motivaciju za izgradnju infrastrukture za tu disciplinu.

Prvi put u povijesti ZOI-ja izgrađeno je olimpijsko selo za sportaše. Prvi su put rezultati računalno obrađivani, što je značilo revoluciju u razvoju. Izgrađene su dvorane za sportove na ledu pa su se tako natjecanja u brzom klizanju,

Foto: Scanpix via Wikimedia Commons

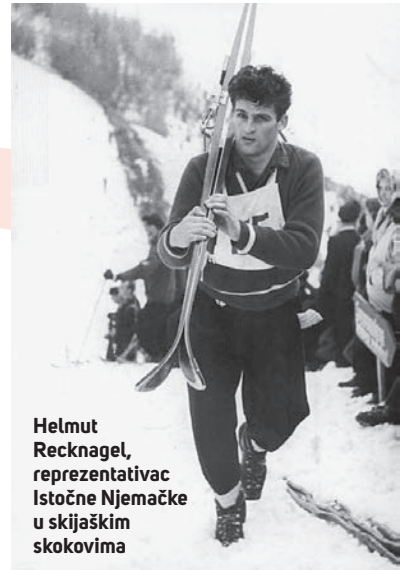
Šveđanin Klas
Lestander osvojio je u
Squaw Valleyju zlato
u biatlonu

Natjecanje u brzom klizanju na Igrama u Cortini

Foto: Das Bundesarchiv, author: Schlegel,
Bild 183-37342-0004 via Wikimedia Commons

**Helmut
Recknagel,
reprezentativac
Istočne Njemačke
u skijaškim
skokovima**

umjetničkom klizanju te hokeju održala u dvorani.

Biatlon je olimpijski debi imao 1960. godine. Njegov prethodnik, vojna ophodnja, bio je dio olimpijskog programa na prvom izdanju ZOI-ja 1924. godine. Vojna ophodnja bila je demonstracijski sport na ZOI-ju 1928., 1936. i 1948., no natjecanje je bilo otvoreno samo za pripadnike oružanih snaga. Nakon Drugog svjetskog rata vojna ophodnja gubi na popularnosti. Biatlon je tada preuzeo njezino mjesto te je 1960. postao punopravan olimpijski

**Švicarka Yvonne
Rüegg, zlatna u
veleslalomu u
Squaw Valleyju**

Foto: Rene Haas via Wikimedia Commons

sport. Natjecanje je obuhvaćalo 20-kilometarsku utrku na skijaškim stazama s četiri streljane na udaljenostima od 100 do 250 metara. Prvi olimpijski prvak postao je Šveđanin Klas Lestander, drugo je mjesto osvojio Finac Antti Tyrväinen, a treće sovjetski reprezentativac Aleksandar Privalov. Iznenadenje su priredile Sjedinjene Države. Njihova je hokejaška reprezentacija osvojila zlato u finalu protiv SSSR-a te se time revanširala za poraz od prije četiri godine. Jevgenij Grišin nastavio je dominaciju u brzom klizanju s Igaru u Cortini. U skijaškim skokovima došlo je do iznenađenja. Helmut Recknagel iz Istočne Njemačke osvojio je zlato na velikoj skakaonici. Drugo mjesto pripalo je Finskoj, a treće Austriji. Recknagel je prvi sportaš koji je tri puta osvojio turneju Četiri skakaonice te prvi koji je pobijedio u pet pojedinačnih natjecanja na tom događaju. Prije i tijekom sportske karijere radio je kao alatničar i proizvođač kalupa. Po završetku karijere završio je veterinu te radio na ispitivanju kvalitete hrane. Bile su to druge uzastopne Igre na kojima niti jedan norveški natjecatelj nije osvojio medalju u skijaškim skokovima. U alpskom skijanju počeo se primjećivati jaz između disciplina, pa se nitko nije istaknuo kao višestruki osvajač odličja. Tek je Amerikanka Penny Pitou osvojila srebra u veleslalomu i spustu. Na programu se 1960. prvi put našlo i brzo klizanje za žene. Lidija Skoblikova iz SSSR-a osvojila je zlata na 1500 i 3000 metara, a niz nastavlja u Innsbrucku.

U umjetničkom klizanju svoje je prvo zlato osvojila Amerikanka Carol Heiss. Četiri godine prije bila je srebrna. Po završetku Igaru u Squaw Valleyju prelazi u glumačke vode. Udala se 1960. za sunarodnjaka klizača Hayesa Alana Jenkinsa, osvajača zlata u Cortini.

Nakon završetka Igaru domaćini su odlučili trajno sačuvati olimpijski plamen. Ondje simbolično gori i danas, kao podsjetnik na taj povijesni događaj. Squaw Valley pokazao je da Zimske olimpijske igre mogu uspješno izići iz tradicionalnog alpskog okružja i biti svjetski popularan događaj.

DOMOVINSKI RAT

ŽRTVA HRVATSKIH BRANITELJA TEMELJ JE SLOBODE I IDENTITETA

Dan hrvatskih branitelja Sisačko-moslavačke županije obilježava se u spomen na 18. listopada 1991. i pobjedonosnu akciju Hrvatske vojske na potezu Farkašić – Vrtečko – Slana. To je bila prva vojnooslobodilačka akcija Zapovjedništva Operativne grupe HV-a za Sisak i Banovinu, a trajala je do 21. listopada. Odana je počast svim hrvatskim braniteljima koji su dali svoje živote za domovinu uz poruku da njihova žrtva ne smije biti zaboravljena. U čast poginulim, nestalim i umrlim hrvatskim braniteljima te civilnim žrtvama Domovinskog rata služena je

TEKST
Marija Mitar

FOTO
Grad Sisak

16. listopada 2025. godine u katedrali Uzvišenja Svetog Križa sveta misa, koju je predvodio sisački biskup mons. Vlado Košić. Svečano odavanje počasti nastavljeno je 18. listopada polaganjem vijenaca u Novom Farkašiću uz sudjelovanje brojnih uzvanika. Naime, u tom se mjestu 1991. godine odvila važna bitka. Pripadnici postrojbe Crne mambe zaustavili su prodor neprijatelja prema Zagrebu. Iako je neprijateljska vojska bila jača, hrvatski su se vojnici pod vodstvom Slavka Franca uspjeli oduprijeti snažnom tenkovskom napadu koji je imao topničku i zračnu potporu. U toj borbi uništena su četiri neprijateljska tenka, a tri su zarobljena. Tim su herojskim činom Crne mambe spriječile prodor agresorske vojske i obranile strateški pravac Petrinja – Lekenik – Velika Gorica, čime je zaštićen put prema Zagrebu. Nažalost, u toj su borbi neki od branitelja izgubili živote. Njihova se žrtva nikada ne smije zaboraviti.

Dan hrvatskih branitelja Sisačko-moslavačke županije obilježava se u spomen na 18. listopada 1991. i pobjedonosnu akciju Hrvatske vojske na potezu Farkašić – Vratečko – Slana. To je bila prva vojnooslobodilačka akcija Zapovjedništva Operativne grupe HV-a za Sisak i Banovinu, a trajala je do 21. listopada

Brojnim događanjima obilježen je Dan hrvatskih branitelja Sisačko-moslavačke županije

Vijenci su položeni i na Gradskom groblju Viktorovac, kao i kod spomenika poginulim hrvatskim braniteljima u Parku dr. Franje Tuđmana.

Obilježavanje je završeno u galeriji Kulturno-povijesnog centra Sisačko-moslavačke županije, gdje su se spojile dvije važne generacije – branitelji i djeca. Naime, učenici svih županijskih škola sudjelovali su na likovnom i literarnom natječaju Hrvatski branitelji – junaci modernog doba. Na natječaju je sudjelovalo 126 učenika, koji su riječima i crtežima odali zahvalnost svim braniteljima koji su žrtvovali svoje živote da bi oni danas mogli živjeti u miru i slobodi. Najbolji literarni rad napisala je Josipa Pavić, učenica osmog razreda Osnovne škole *Braća Ribar* iz Siska.

Žrtva hrvatskih branitelja temelj je slobode i identiteta, a sjećanje na njih trajna je obveza svakog naraštaja.

Hrvatski branitelji – junaci modernog doba

Kad zora plane na ravnom polju,
i domovina trepne snena,
borili su se za budućnost bolju,
za slobodu što nije izgubljena.

Kroz dim i vatru, kroz suze bola,
hodali ste hrabro, bez straha i srama,
niste odustajali od snova.
Ljubav za zemlju bila je poput plama.

Svaka kap znoja, svaka suza majke,
u srcima ipak mržnja nije,
jer sloboda nije dar iz bajke
već krv i srce živo što u nama bije.

Danas kad nebo nad nama blista,
i mir cvjeta po našim poljima,
sjećanja žive, snažna i čista
na sveto hrvatsko ime u svim srcima.

Hrvatski branitelji, čuvari doba
junaci što vječno svijetle u tami,
vaša je žrtva nama sloboda,
vaše ime ponos i snaga.

Učenica: Josipa Pavić
Škola: Osnovna škola *Braća Ribar*
Razred: 8. a
Mentorica: Marija Mitar

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-232, od 5. svibnja 2025., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u NATO-u u 2026. godini

1. SAVEZNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OPERACIJE, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija
dužnost: stožerni časnik (CIMIC), Partnerships Directorate, J9, Cooperation and Liaison Division, OF-4, OSC MJJX 0050

Uvjeti:

- treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2026.

2. SAVEZNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OPERACIJE, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija
dužnost: stožerni dočasnik (Administration), OR-7, OSC BXXX 0030

Uvjeti:

- druga razina slijedno rastuće dočasničke izobrazbe
- znanje engleskog jezika: STANAG 3322
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2026.

3. JOINT FORCE COMMAND HQ BRUNSSUM, Kraljevina Nizozemska
dužnost: voditelj Odjela (Section Head – Joint Mil Functions Int Assessment), OF-4, Operations Directorate, J2 Division, OJN OIAF 0010

Uvjeti:

- osobni čin: pukovnik
- intergranska zapovjedno-stožerna izobrazba (IZSI)
- iskustvo u obavještajnom funkcionalnom području
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2026.

4. NATO COMMUNICATIONS AND INFORMATION AGENCY (NCIA), Bruxelles, Kraljevina Belgija
dužnost: stožerni časnik (Exercises), OF-3, PE Post Nr. NOX MEB 0020, Exercises Branch

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti predviđeni opisom posla.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2026.

5. MULTINATIONAL CORPS NORTHEAST, MNC NE, Szczecin, Republika Poljska
dužnost: stožerni časnik (Reports 1), OF-3, DCOS OPS, J3, PE Post Nr. J3-140

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- iskustvo u izradi operativnih planova i zapovijedi, kao i taktičkih koncepata i procedura
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2026.

6. JOINT ANALYSIS AND LESSONS LEARNED CENTRE (JALLC), Lisabon, Portugalska Republika
dužnost: stožerni časnik (NLLP Administrator), OF-4, Office of Chief of Staff

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2026.

7. NATO HQ INTERNATIONAL MILITARY STAFF (IMS), Bruxelles, Kraljevina Belgija
dužnost: stožerni časnik, (IO/NGO), OF-4, Office of Director General IMS, Cooperative Security Division, Post Nr. CCC 0070

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a

– ostali uvjeti predviđeni opisom posla.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2026.

8. JOINT FORCES COMMAND NAPLES, Talijanska Republika
dužnost: stožerni časnik (Land Logistics Operations), OF-4, Support Directorate, J4 Division, OJS RLLO 0050

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- iskustvo rada na poslovima kopnene logistike
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2026.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta za interesirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stan-čičeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

DOMOVINSKI RAT

Događaji na tom uskom koridoru služe kao mikrosvemir cjelokupnog sukoba: demonstriraju prirodu asimetričnog ratovanja, taktičke inovacije rođene iz krajnje nužde te presudnu, stabilizirajuću ulogu koju su imale profesionalne vojne postrojbe poput 1. satnije Daltoni 2. pješačke bojne 3. brigade Zbora narodne garde. Njihova taktička izvrsnost i disciplina omogućile su produljenje obrane, koja je prkosila svim vojnim procjenama

USPOSTAVA I OBRANA

KUKURUZNNOG PUTA

TEKST
Ivan Galović

U kasno ljeto i ranu jesen 1991. godine, dok se Republika Hrvatska borila za opstanak, grad Vukovar postao je epicentar brutalne agresije i simbol otpora koji je nadilazio vojne doktrine. Sustavnim napredovanjem, Jugoslavenska narodna armija (JNA), potpomognuta srpskim paravojnim postrojbama, započela je operaciju potpunog okruženja grada, presijecajući ključne prometne arterije i time započinjući opsadu koja će trajati 87 dana. U tim okolnostima, kada su glavni pravci komunikacije bili prekinuti, iz nužde i očaja rodila se improvizirana crta spasa poznata kao Kukuruzni put. Ta mreža poljskih putova nije bila samo logistička ruta. Postala je psihološka i stvarna žila kucavica opkoljenog grada, jedini put kojim je u Vukovar stizala pomoć, a iz njega evakuirani najteži ranjenici.

Bitka za očuvanje prohodnosti Kukuruznog puta, koja je kulminirala padom Marinaca i posljedičnom četrdesetodnevnom opsadom Bogdanovaca, odlučujuće je poglavlje unutar šire vukovarske tragedije. Događaji na tom uskom koridoru služe kao mikrosvemir cjelokupnog sukoba: demonstriraju prirodu asimetričnog ratovanja, taktičke inovacije rođene iz krajnje nužde te presudnu, stabilizirajuću ulogu koju su imale profesionalne vojne postrojbe poput

1. satnije Daltoni 2. pješačke bojne 3. brigade Zbora narodne garde (ZNG). Njihova taktička izvrsnost i disciplina omogućile su produljenje obrane koja je prkosila svim vojnim procjenama, no u konačnici nisu mogle promijeniti strateški ishod koji je bio predodređen golemom nadmoći neprijatelja i neuspjehom pokušaja deblokade izvana.

I. DIO: PUT NADE I SMRTI – POSTANAK I FUNKCIJA KUKURUZNNOG PUTA

U proljeće i ljeto 1991. godine, dok se ratna prijetnja nadvijala nad istočnom Slavonijom, tamošnja hrvatska vlast i branitelji pokazali su iznimnu stratešku zrelost. Prepoznavši da su glavne cestovne veze Vukovara s ostatkom Hrvatske, preko Bršadina i Trpinje, prolazile kroz sela s većinskim pobunjenim srpskim stanovništvom, donesena je odluka o stvaranju alternativnog pravca. Na poticaj mještana Bogdanovaca i Marinaca, uz podršku Izvršnog vijeća Skupštine općine Vinkovci 10. travnja 1991. započela je izgradnja, odnosno asfaltiranje, dva kilometra duge dionice makadamskog puta koji je izravno povezivao ta dva sela.

Taj pothvat nije bio rutinski komunalni projekt, već promišljen vojnostrateški potez. Radove su izvodile Hrvatske

Pripadnici Pratećeg voda 2. pješačke bojne 3. gardijske brigade – oni su 25. kolovoza 1991. trasirali i uspostavili Kukuruzni put (Foto: Zvonimir Tanocki)

ceste, no znatan doprinos, posebice u zemljanim radovima, dali su sami mještani Bogdanovaca. Cesta je dovršena i puštena u promet 28. srpnja 1991., a njezina se važnost pokazala gotovo trenutačno. Postala je jedina sigurna veza Vukovara s Vinkovcima, zaobilazeći neprijateljske blokade i omogućavajući dotok svega što je gradu bilo potrebno za obranu.

KUKURUZNI PUT U OPERATIVNOJ UPORABI

Nakon što je JNA krajem kolovoza 1991. tenkovima fizički blokirala i asfaltiranu cestu od vukovarske obilaznice prema Bogdanovcima, komunikacija se morala preseliti s asfalta na polja. Tada je nastao pojam Kukuruzni put. Nije se radilo o jednoj, definiranoj cesti, već o mreži poljskih putova, takozvanih *lenija*, koje su se protezale od izlaza iz Bogdanovaca, vijugale prema sjeveru uz rijeku Vuku i na kraju ulazile u vukovarsko predgrađe Lužac. Put su trasirali i prilagodili dana 25. kolovoza pripadnici Pratećeg voda 2. pješačke bojne 3. brigade ZNG-a sa zapovjednikom Željkom Maršićem uz pomoć domaćeg vođa Miljenka Ivankovića-Zagorca iz Bogdanovaca, koji je i idejni tvorac puta. Potporu trasiranju puta pružila je Sanitetska deseterina 2. pb., tzv. Krmače (kodni naziv). Toga je dana započela 87-dnevna opsada Vukovara. Trasa se promijenila jer je neprijatelj, s položaja kod šume Đergaj i s vukovarske obi-

život u opkoljenom selu bio je pakao. U podrumu kuće Ivica Radoša-Čute uspostavljen je improvizirani stacionar, koji su vodili doktorica Suzana Pejnović, Marija Katić, Mara Marijanović te dvojica hosoavaca studenata medicine – Zoran Milas i Dražen Đurović. U nemogućim uvjetima zbrinuli su više od 120 ranjenika, a samo je jedan podlegao ozljedama. Dok se moglo, do 18. listopada, teži ranjenici prevoženi su u Vukovar. Prevezio ih je Zdravko Lukaš iz 2. pb

laznice, otkrivao i topništvo zasipao pojedine dionice. Jedinu zaštitu putnicima pružale su visoke stabljike kukuruza, koje su većim dijelom puta stvarale iznimno potreban vizualni zaklon. Kretanje tim putom značilo je smrtnu opasnost. Konvoji sastavljeni od različitih vozila kretali su se isključivo noću. Svaki prolazak bio je kockanje sa životom, jer su granate iz okolnih mjesta (Bršadin, Negoslavci, Petrovci) često padale po putu, a prijetnja od snajperske vatre i zasjeda bila je stalna.

Unatoč rizicima, taj put bio je sve. Njim je u Vukovar stizalo dragocjeno naoružanje, streljivo, lijekovi za bolnicu, hrana za civile i, što je najvažnije, novi dragovoljci koji su dolazili ojačati obranu. U suprotnom smjeru, istim blatnjavim *lenijama*, evakuirani su najteži ranjenici, žene i djeca, pružajući im tračak nade za spas.

ULOGA 2. PJEŠAČKE BOJNE 3. BRIGADE ZNG-a

U početku su put osiguravale mješovite snage ZNG-a, policije i naoružanih mještana. Međutim, kako je strateška važnost puta rasla, a napadi na njega postajali sve žešći, postalo je jasno da je za njegovo očuvanje potrebna profesionalnija i organiziranija vojna snaga. Dana 26. kolovoza 1991. zadaća osiguranja Kukuruznog puta formalno je povjerena dijelovima 2. pješačke bojne 3. brigade ZNG-a Kune. Tu su zadaću na smjenu preuzele 2. satnija Kmerovi pa 1. satnija Daltoni. Važnost te odluke bila je iznimno velika. Druga pješačka bojna prva je profesionalna postrojba na tom području, ustrojena od pripadnika specijalnih postrojbi MUP-a. Njezin angažman donio je novu razinu vojne discipline, organizacije i borbene učinkovitosti u obranu koridora. Pripadnici Bojne uspostavili su sustav obrane s bunkerima i zemunicama, postavili minske zapreke na prilazima putu i vodili izravne borbe kako bi ga održali otvorenim. Njihova odlučnost došla je do izražaja 17. rujna 1991., kada su, unatoč pretrpljenim gubicima (poginuli su Damir Šokčević, Dubravko Čorić i Zdravko Jurić, svi iz 2. satnije Kmerovi, a ranjena su četiri pripadnika), odbili snažan tenkovsko-pješački napad JNA i spriječili presijecanje puta. S toga dijela puta svi se branitelji povlače u selo. Od tada taj dio puta nije više čuvan. U pomoć će iz Slavanskog Broda biti upućena četiri tenka M-84 iz 108. brigade te njihova zaštita: Specijalna jedinica policije Slavonski Brod. Po dolasku u Bogdanovce vjerojatno su uočeni iz okolnih mjesta (Bršadin, Petrovci), jer nedugo potom selo su nadletjela dva aviona i bacila dvije kasetne bombe, od kojih je dio specijalaca poginuo odnosno ranjen. Sutra, 20. rujna, uz pomoć tenkova deblokiran je put za Vukovar i tom je gradu isporučena pomoć u naoružanju i opremi. Bila je to prva borbena zadaća u kojoj je Zbor narodne garde uporabio tenkove. Stvoreni koridor nastavljaju braniti pripadnici 2. pb 3. br ZNG-a. Konstantna borba za održavanje prohodnosti puta upućuje na njegovu temeljnu važnost. U vojnoj doktrini, gravitacijsko središte (engl. *center of gravity*) jest izvor snage koji jednoj strani daje fizičku ili moralnu moć. Za opkoljeni Vukovar, Kukuruzni put bio je upravo to – fizički izvor snage dopremanjem materijalnih sredstava te moralni izvor snage kroz spoznaju da grad nije potpuno sam. Operativno težište JNA logično se stoga, s isključivo frontalnih napada na sam grad, preusmjerilo na prethodno uništenje tog koridora.

II. DIO: SLOM MARINACA (1. LISTOPADA 1991.)

Selo Marinci, smješteno jugozapadno od Vukovara i neposredno zapadno od Bogdanovaca, bilo je ključna točka na koridoru spasa. Njegovim bi zauzimanjem JNA fizički presjekla Kukuruzni put na najranjivijem dijelu, između slobodnog teritorija kod Nuštra i prve crte obrane kod Bogdanovaca. Obranu sela činila je relativno mala i heterogena skupina od oko 150 ljudi, sastavljena od voda 2. satnije Kmerovi 2. pješačke bojne 3. brigade ZNG-a, policajaca

DOMOVINSKI RAT

(uglavnom iz Ivankova) i 65 naoružanih mještana. Bili su opremljeni lakim pješačkim naoružanjem i ograničenim brojem protuoklopnih sredstava. Napad na Marince pomno je planirana i koordinirana operacija velikih razmjera. Glavnu udarnu snagu činili su dijelovi 1. proleterske gardijske mehanizirane divizije JNA, konkretno 252. oklopna brigada iz Kraljeva, ojačana s nekoliko dobrovoljačkih četničkih formacija. Napad je izveden istodobno iz više pravaca: tenkovi Novosadskog korpusa napredovali su sa sjevera iz smjera Bršadina i Pačetina, dok su glavne snage 252. oklopne brigade udarile s istoka i jugoistoka nakon što su prethodno zauzele Petrovce. Takav koncentrični napad stvorio je neodrživu situaciju za malobrojne i slabo naoružane branitelje.

PAD MARINACA

Dana 1. listopada 1991., nakon silovite i dugotrajne topničke pripreme koja je preorala selo, uslijedio je masovni oklopno-pješački juriš. Unatoč žestokom otporu, branitelji Marinaca, suočeni s deseterostruko nadmoćnijim neprijateljem i golemom količinom oklopnih vozila, bili su prisiljeni na povlačenje prema Nuštru. Iako je zabilježen hrabar pokušaj protunapada i povratka u selo istog dana, nadmoć agresora bila je prevelika. Pad Marinaca imao je trenutačne i katastrofalne strateške posljedice:

- 1. Potpuna izolacija Vukovara:** Kukuruzni put bio je trajno i fizički prešječen. Time je prekinut dotok bilo kakve znatnije pomoći u ljudstvu i materijalu. Grad Vukovar bio je u potpunom okruženju i osuđen na polaganu smrt.
- 2. Transformacija Bogdanovaca:** Preko noći Bogdanovci su od ključne pozadinske logističke točke postali isturena tvrđava na prvoj crti bojišnice, potpuno okruženi i odsječeni. Selo je postalo posljednji hrvatski otok otpora između snaga JNA u Marincima i opkoljenog Vukovara, preuzimajući na sebe ulogu *vrata Vukovara*. Psihološki i strateški šok bio je golem i trenutačan.

Bitka za Marince stoga nije bila samo bitka za jedno selo. Bila je to odlučujuća

Daltoni na stadionu NK Cibalia pred odlazak u Bogdanovce 1991. (Foto: Udruga veterana 2. pb 3. gbr)

Selo je bilo pod neprestanom topničkom vatrom, a JNA je provodila i psihološki rat. Preko razglasa su puštane četničke pjesme i pozivano je na predaju, a slana su i pisma preko zarobljenih mještana u kojima su ih ovi, pod prisilom, nagovarali na predaju

operacija JNA s ciljem da se Vukovaru slomi kralježnica prije zadavanja konačnog udarca.

III. DIO: BOGDANOVCI – VRATA VUKOVARA I POSLJEDNJA UTVRDA

Selo Bogdanovci imalo je 1113 stanovnika, od kojih je bilo 914 Hrvata (82 %), 19 Srba (2 %), te gotovo 150 Albanaca (13 %). Bogdanovčani su se među prvim uključili u demokratske promjene. Na prvim izborima 1990. godine HDZ je u Bogdanovcima dobio 97 % glasova. Selo je stoga imalo reputaciju HDZ-ove utvrde. Otpor u Bogdanovcima nije nastao spontano 1. listopada 1991. Bio je rezultat višemjesečnog organiziranja i rasta svijesti o nadolazećoj opasnosti. Na inicijativu Tomislava Merčepa, koji je ondje živio, 10. ožujka 1991. u selu je izvršeno postrojavanje oko 2500 nenaoružanih pripadnika Narodne zaštite s područja cijele Općine Vukovar. Vrhunac građanskog otpora dogodio se 5. svibnja 1991. kada su mještani predvođeni Perom Matićem tijelima zaustavili kolonu od 18 tenkova i transportera JNA, spriječivši ih da zauzmu strateški važno raskrižje prema Lušcu. Taj čin prkosa bio je uvertira u herojsku obranu koja će uslijediti. Postupno su organizirani vodovi za obranu sela i uspostavljen je sustav obrane pod vodstvom Ivana Matkovića-Laste. Srbi iz susjednog sela Bršadina ispalili su 13. kolovoza na Bogdanovce šest minobacačkih granata, i to u samo središte sela, vjerojatno pod pretpostavkom da se upravo ondje nalazi zapovjedništvo obrane. Od toga dana granate su postale redovita pojava, ali više nisu stizale samo iz Bršadina.

DETALJNA RAŠČLAMBA SASTAVA OBRANE

Nakon pada Marinaca, obranu Bogdanovaca činila je heterogena skupina od 211 iznimno motiviranih boraca, koja je postala primjer uspješne integracije profesionalnih vojnika, policajaca, dragovoljaca i tamošnjih branitelja. U biti, iako to nije bila jedinstvena, homogena postrojba, već *ad hoc* struktura raspoloživih snaga, bila je odlučna braniti selo do zadnjeg preživjelog.

Završetak Kukuruznog puta u Lušču danas,
fotografiran dronom (Foto: Zvonimir Tanocki)

- **Dva voda iz sastava 1. satnije Daltoni 2. pješačke bojne 3. brigade ZNG-a Kune.** Prvi vod stigao je u selo 19. rujna, a drugi 25. rujna 1991. Ta postrojba od 35 profesionalnih gardista pod zapovjedništvom Tomislava Pucelja imala je primarnu zadaću osiguranja najvažnijeg strateškog pravca – onog prema Vukovaru i ostacima Kukuruznog puta. Njihova uloga bila je puno veća od njihova broja. Kao jedina profesionalna, obučena i disciplinirana vojna postrojba, Daltoni su činili vojnu okosnicu cjelokupne obrane. Njihova organizirana zapovjedna struktura i borbeno iskustvo pružili su stabilnost i koheziju heterogenim obrambenim snagama, što se pokazalo ključnim tijekom kaotičnih i intenzivnih napada početkom listopada. Oni nisu bili samo borci: bili su vojni temelj i prva udarna snaga na kojoj je počivala cijela obrana Bogdanovaca.
- **Domaći branitelji.** Jezgru obrane činilo je 98 mještana Bogdanovaca, pripadnika 4. satnije u sastavu 4. bojne 204. brigade. Njihovo poznavanje terena, kuća i putova bilo je neprocjenjivo, a odlučnost da brane vlastite domove bila je temelj moralna cjelokupne obrane.
- **Snage MUP-a.** Pripadnici policije iz Vinkovaca (8), MZ-a Vinkovci-Lapovci (13) i Županje (28 od početnih 50) činili su važan segment obrane. Kao organizirana i disciplinirana snaga, držali su pravce obrane prema Bršadinu i Petrovcima.
- **Hrvatske obrambene snage (HOS).** Skupina od 14 dragovoljaca, poslana kao pojačanje iz Vukovara po zapovijedi Mile Dedakovića, u početku slabo naoružana i obučena, znatno će pridonijeti u protuoklopnoj borbi. Pod zapovjedništvom Zdravka Špalja-Papundeka, a poslije Damira Radnića, pokazala je fanatičnu borbenost i postala važna snaga obrane sela.
- **Pripadnici obrane pristigli iz Vukovara i slobodnog dijela Hrvatske uoči zauzimanja puta prema Marincima.** U Bogdanovcima je bilo i 15 ljudi koji su se na različite načine zatekli u selu, ali svi su sudjelovali u obrani – svatko prema svojim mogućnostima i sposobnostima. Bogdanovci su malo selo u obliku slova T. Pripadnici 2. pješačke bojne 3. brigade ZNG-a branili su put prema Vukovaru i ulaz u selo iz pravca Marinaca, HOS put prema Marincima, županjska policija onaj prema Petrovcima, a vinkovačka put prema Bršadinu. Između su bili domaći ljudi i sve je to na

Priča o Kukuruznom putu svjedoči o nevjerojatnoj volji za životom i slobodom, o snalažljivosti hrvatskih branitelja u najtežim trenucima te o žrtvi koju su podnijeli za obranu domovine. Kukuruzni put nije bio samo blatnjava *lenija* kroz polja – bio je to put nade, put života, žila kucavica koja je omogućila da srce Vukovara kuca i onda kada su svi mislili da će stati

neki način funkcioniralo. Županjska policija došla je u Bogdanovce 1. listopada. Prilikom topničkog napada na selo zapovjednik Filip Korof je poginuo, a nekoliko je ljudi ranjeno. Rezultat toga je da dio njih napušta Bogdanovce. Pričuvni policajci iz MZ-a Vinkovci-Lapovci bili su na položaju u Vukovaru. Kada im je došla smjena, zaustavljeni su 6. listopada u Bogdanovcima i nastavljaju s drugim snagama braniti selo do samog pada. Prema imenovanju zapovjednika 204. brigade (potpisao Branko Borković), Vinko Žanić-Gogo postao je 8. listopada 1991. zapovjednik 4. satnije 4. bojne 204. brigade. Na temelju toga preuzeo je od Ivana Matkovića-Laste zapovijedanje domaćim braniteljima. Matković je preuzeo centar veze te održavao vezu prema Vukovaru i Vinkovcima. Prema svjedočenju pripadnika Bojne, Žanić se u obrani sela pokazao izvanrednim koordinatorom svih ondje razmještenih snaga.

LISTOPADSKE BITKE

Očekujući brz slom obrane kao u Marincima, JNA 2. listopada pokreće masovne napade na Bogdanovce. Na selo je krenula ojačana oklopno-mehanizirana bojna koja je prethodnog dana zauzela Marince, što im se činilo dovoljnim za svladavanje Bogdanovaca s obzirom na rezultate u Ceriću i Marincima. Za njima su išli, osim iskrcanih pješaka, pravi četnici. Dobro raspoređeni branitelji po dogovoru su, istodobno, pješačkim oružjem otvorili vatru po pješacima, a protuoklopne su skupine tukle po oklopnjacima. Dobri su se strijelci brinuli za neprijateljske vojnike koji su se neoprezno izlagali kraj tenkova i transporterata. Nakon što je uništen prvi tenk M-84, uništena su i dva transporterata, dok je drugi tenk M-84 ušao u minsko polje, što je bilo dovoljno da izazove paniku u neprijateljskim redovima kao i početak bijega. Branitelji su selo pretvorili u smrtonosnu zamku. Primjenjujući taktiku bliske protuoklopne borbe, puštali su oklopnjake na ulice, a zatim ih uništavali s boka i iz pozadine.

Istaknuta su herojstva pojedinaca poput pripadnika HOS-a Žarka Manjkasa-Crvenkape, koji je uništio prvi tenk M-84 u selu. To je otvorilo put da se i drugi ne boje uporabiti prijenosno protuoklopno oružje. Stjepan Mijić iz 2. pb pokušao je pridonijeti tako što je ručnim raketnim bacačem M80 Zolja ciljao na tenk, ali tenk je prije opalio u njega. Tenkovska granata eksplodirala je samo koji metar od njega i usmrtila ga, a ranila Zvonka Basran-Habana. Stjepan Kulić iz 2. pb uništio je transporter. Damir Radnić iz HOS-a također je uništio transporter. Pripadnik MUP-a uništio je tenk M-84. Tog je dana uništeno desetak oklopnjaka, nešto izravnim pogotkom, a nešto s pomoću postavljenih mina, kao i više desetaka neprijateljskih vojnika. U *bježaniji*, neprijateljski vojnici bacali su oružje pa se obrana Bogdanovaca znatno pojačala. Zbog golemih je gubitaka neprijateljska propaganda, kako bi opravdala

DOMOVINSKI RAT

neuspjeh, stvorila mit da Bogdanovce brani *najmanje 2000 crnokošuljaša*. Tenk i transporter uspjeli su ući u selo i sakriti se između kuća kod igrališta. Pješaci su se iskricali, a kako su bili dobro obučeni i naoružani, nije im se moglo prići. Idućeg je dana započelo čišćenje sela od zaostale neprijateljske tehnike i vojnika. U međuvremenu su tenk i transporter napustili selo. Preostala neprijateljska tehnika u selu zapaljena je kako je neprijatelj ne bi mogao odvući i ponovno uporabiti. Nakon tog napada u selu će ostati bez posada nekoliko naših topova koje će koristiti tko kako stigne. Ranjeni branitelji zbrinjavani su u improviziranom stacionaru, dok su poginuli, zbog nemogućnosti pristupa groblju u Bogdanovcima, pokapani u dvorištima kuća ili na školskom zemljištu.

IV. DIO: NEUSPJELA DEBLOKADA, KONAČNI JURIS I PROBOJ

Nada da će pomoć stići izvana tinjala je sve do 13. listopada 1991. Toga su dana hrvatske snage, predvođene elitnim postrojbama Specijalne policije i dijelovima 3. brigade ZNG-a, pokrenule veliku operaciju deblokade s ciljem ponovnog zauzimanja Marinaca. Unatoč početnim uspjesima i ulasku u dijelove sela, napad je zaustavljen zbog goleme koncentracije neprijateljskog topništva i oklopa, ali i zbog prolaska humanitarnog konvoja koji je JNA iskoristila za pregrupiranje. Operacija je prekinuta uz teške gubitke, čime je sudbina Vukovara i Bogdanovaca praktički zapečaćena. Tog je dana kroz redove Daltona prošao Mile Dedaković s osiguranjem na putu prema Vinkovcima. Nažalost, tzv. JNA drugi humanitarni konvoj 18. listopada iskorištava za svoje potrebe tako da branitelji nakon povratka konvoja iz Vukovara gube Kukuruzni put. Time su Bogdanovci izgubili sve veze s Vukovarom i ostali u potpunom okruženju. Drugi napad bio je 29. listopada. Pripadnici Bojne dobili su dojavu da počinje napad iz pravca groblja i dio pripadnika Daltona kreće pomoći snagama koje su branile taj dio sela. To je

Posebno su hrabri bili branitelji koji su služili kao *oko*. Bili su zaduženi za promatranje s povišenog mjesta, obično krova neke kuće, i davali su koordinate za topničku vatru iz Vukovara, a poslije iz Vinkovaca. Međutim, bilo je malo topova i granata. Najviše puta od Daltona, *oko* je bio Antun Petričić-Šokac

Marko Knežević i Dino Jelčić – dvojica Daltona na Kukuruznom putu. Knežević je nažalost preminuo od posljedica ranjavanja u minskom polju (Foto: Udruga veterana 2. pb 3. gbr)

bila varka. Pravi pješački napad zapravo je počeo iz pravca Vukovara, odnosno Lušca. Neopaženo su prišli prvim kućama i pritom ubili Ivicu Ištokovića (2. pb). Pripadnici Bojne vraćaju se i uključuju u blisku borbu koju su već vodili pripadnici koji su preostali braniti ulaz sela iz Lušca. U napad će krenuti i arkanovci, što se dalo doznati iz dokumenata poginulih. Arkanovci su bili uporni, no Daltoni su bili svjesni da bi se njihovim popuštanjem prvi na udaru našao stacionar i ranjenici u njemu. Arkanovci su trpjeli sve više gubitaka. Počela ih je hvatati panika. Na kraju okršaja pozvali su pomoć i pristiglo im je nekoliko transportera koji su ih zaklonili dimnom zavjesom i omogućili im bijeg. U toj je bitki teško stradao Ilija Žirdum (2. pb). Prilikom pretrčavanja terena ranjen je iz kuće u neposrednoj blizini u koju su neopaženo ušli neprijateljski vojnici. Pogođen sa šest do sedam metaka u obje ruke i noge, pao je. Svjestan da bi ga neprijateljski vojnici mogli dokrajčiti, napravio se mrtvim. Spasili su ga suborci Stjepan Kulić, Zoran Strmota i Stjepan Stipanović-Đindo te policajac Ivan Jelić-Lepi. Neutralizirali su neprijateljskog vojnika i izvukli Žirduma na sigurno, a Dane Petrović ga je u građevinskim kolicima odvezao do stacionara. Priča

Slijeva nadesno: Ivica Kostanjčar, Damir Šimunović i Adam Ivkov – branitelji Bogdanovaca iz sastava 2. pb 3. br ZNG-a kod uništenog neprijateljskog tenka, listopad 1991. (Foto: Damir Radnić)

Ilije Žirduma pruža autentičan mikropogled na brutalnost borbi prsa o prsa i nevjerojatnu otpornost branitelja. U tom su napadu ranjeni pripadnici Daltona: Jozo Dežić, Niko Martinović, Miroslav Gudelj, Stjepan Kulić, Mladenko Zadrić. Treći napad započeo je na blagdan svih svetih, 1. studenog 1991. Od jutra je neprijatelj počeo granatiranje. Uspio je na kratko prevariti branitelje, djelovao je po groblju, a ušao s druge strane. Ušao je s tenkovima od Marinaca kod igrališta. Pričuvna policija povukla se prema središtu sela. Nekoliko tenkova zapelo je na postavljenim minama. U toj bitki poginuo je Damir Šimunović (2. pb). Ubrzo su pogođena prva dva tenka. Neprijatelj se zbog velikih gubitaka u panici povukao kupeći svoje poginule i onesposobljenu tehniku. U tom je napadu ranjen Ivica Rupčić.

Nakon napada na blagdan svih svetih, stanje u selu postalo je kritično. Streljiva je bilo sve manje, a branitelji su bili iscrpljeni neprestanim borbama. Postalo je jasno da neće moći izdržati još jedan sveobuhvatan napad, za koji se pretpostavljalo da će uslijediti istodobno iz svih pravaca. Donesena je načelna odluka: boriti se dok god ima streljiva, a potom organizirano krenuti u proboj prema Nuštru i Vinkovcima.

Konačni udarac izolaciji zadan je 2. studenog, kada je JNA zauzela vukovarsko naselje Lužac. Time je prekinuta i posljednja, najtanja veza poljskim putovima između Bogdanovaca i Vukovara. Bogdanovci su bili potpuno sami, otok u neprijateljskom moru.

KONAČNI NAPAD (10. STUDENOG 1991.)

Nakon što su konsolidirane snage i naučena lekcija iz skupih listopadskih poraza, JNA i srpske paravojske postrojbe pokreću 10. studenog sveobuhvatni, konačni napad na Bogdanovce. Napad je počeo istodobno iz svih pravaca – od Lušca, Marinaca, s groblja – sa snagama koje se procjenjuju na oklopno-mehaniziranu brigadu, uključujući i zloglasne arkanovce i Bele orlove. Svjedočanstva preživjelih opisuju ga kao najintenzivniji i najžešći dan opsade, s napadima koji su dolazili sa svih strana. Iz pravca Vukovara krenula je oklopno-mehanizirana bojna. Prema riječima živućih svjedoka to su bili potpuno novi tenkovi M-84 i borbeni vozila pješništva BVP M-80A. Uspjeli su zaobići zapreke na ulazu i ući u selo, iako je Stjepan Kulić uništio je-

Pripadnici 2. pješačke satnije Kmerovi na Kukuruznom putu (Foto: Udruga veterana 2. pb 3. gbr)

dan transporter. Iz protuoklopnog topa T-12 100 mm uništena su dva tenka, a dok su punili top trećom granatom, tenk je pogodio u top i posada je kratkotrajno bila izbačena iz stroja. Ubrzo su došli svijesti i nastavili se boriti. Tenkovi i oklopni transporteri sustavno su se kretali od kuće do kuće, uništavajući ono što je ostalo od sela, koje je gorjelo. Iz pravca Petrovaca i Marinaca također su ušli tenkovi, neki od njih u minsko polje. Obrana je satima odolijevala tom naletu, ali kritična prekretnica bilo je iscrpljivanje njihova najvitalnijeg resursa: streljiva, posebno protuoklopnog. Bez sredstava za zaustavljanje napredujućeg oklopa, organizirana obrana postala je nemoguća. Nekog velikog zapovjedanja, kao ni zapovjednika, tu nije ni bilo. Odluka o probodu označila je temeljnu promjenu s koordiniranog vojnog otpora na očajničku borbu za individualno preživljavanje. To nije bilo *povlačenje* u klasičnom vojnom smislu, koje podrazumijeva planirano povlačenje radi očuvanja borbene snage za buduće djelovanje. Ovdje nije bilo borbene snage za očuvanje. Cilj se promijenio s *obrani selo na preživi noć*. Branitelji su se počeli kretati ulicama koje su gorjele, okupljajući civile iz podruma i skloništa kako bi se organizirali za proboj. To raspuštanje formalne crte obrane objašnjava kasniju fragmentaciju proboda u više malih i nekoordiniranih skupina, od kojih je svaka bila prepuštena sama sebi u kaosu koji je uslijedio. U kaosu borbe poginuo je Ilija Marinović, a nestao je Nikola Adžić, obojica iz 2. pb. Ranjeni su Milan Oručević, Zoran Strmota, Marko Luketić i Stjepan Kulić.

PROBOJ

Proboj iz Bogdanovaca nije bio usklađena vojna operacija, već očajnički, raspršeni bijeg malih skupina pod okriljem noći. Cilj je bio jedinstven i naizgled dostižan: Nuštar, udaljen svega šest kilometara. U normalnim

DOMOVINSKI RAT

okolnostima taj put traje nešto više od sata hoda. No, to nisu bile normalne okolnosti. Tih šest kilometara pretvorilo se u gotovo beskonačan prostor, definiran ne geografijom, već strahom i smrtnošću. Fizički teren kukuružišta i riječnih korita postao je psihološki krajolik minskih polja, neprijateljskih patrola i neprestanog granatiranja. Kratka udaljenost postala je iluzija nade, mamac koji je mnoge povukao u iskušenje koje je trajalo danima i noćima, a za previše njih zauvijek.

Najpotresnija epizoda proboja ostala je zabilježena kao *štafeta smrti*. Kolona od tridesetak pripadnika HOS-a, ZNG-a, MUP-a i civila kretala se prema Marincima. Kako bi se održali na okupu u potpunom mraku, hosoenci su osmislili plan: formirat će *štafetu*, lanac ljudi koji se drže jedni za druge. Ta fizička manifestacija zajedništva, osmišljena da ih spasi, postala je njihova kobna slabost.

Pod neprijateljskom vatrom, dezorijentirani u mraku i magli, stupili su ravno u minsko polje JNA. Trenutak katastrofe bio je brutalan i konačan. Vodič Stjepan Katić (204. br) i Žarko Manjkas-Crvenkapa (HOS) poginuli su na mjestu, aktivirajući dvije protupješačke mine PROM-1. Još devetorica boraca teško su ranjena i onesposobljena, među njima Đuro Kovačević (2. pb), Antun Petričić-Šokac (2. pb), Marko Knežević (2. pb), Josip Knežević (204. br), Ramadan Hrbato-

Pogled iz centra Bogdanovaca nakon prvog tenkovsko-pješačkog napada JNA 2. listopada 1991. (Foto: Damir Radnić)

Stjepan Kulić iz Daltona, legenda obrane Bogdanovaca 1991. (Foto: Zvonimir Tanocki)

Još jedan ratni prizor iz Bogdanovaca – pogled na put prema Marincima gdje su 2. listopada 1991. uništena dva agresorska transportera (Foto: Damir Radnić)

vić-Ramo (HOS), Tihomir Iveta-Pido (HOS) i Ivica Jurčan (HOS). Kolona je bila slomljena manje od dva kilometra od Nuštra. Neozlijeđeni, među kojima je bio i Marko Luketić (2. pb), slijedeći surovi, ali nužni dogovor koji su uspostavili hosoenci da *zdravi nastavljaju*, zaobišli su polje, no nakon kratkotrajnog puškanja zarobljeni su u Marincima. Luketić je završio u logoru u Srijemskoj Mitrovici, odakle je razmijenjen 14. kolovoza 1992.

Za ranjene je započela agonija. Danima su ležali na smrznutoj zemlji, okruženi mrtvim i umirućim suborcima. U tom su ledenom paklu od posljedica ranjavanja i smravanja preminuli Antun Petričić-Šokac (2. pb), Marko Knežević (2. pb), Anto Šarić i Zoran Antunović, dok se Josip Knežević, u očajničkoj potrazi za vodom, utopio. Suočeni s neizrecivom patnjom, iskušenje samoubojstva postalo je gotovo neodoljivo. Od te pomisli odvratilo ih je Ramadan Hrbatović-Ramo, čija je mentalna snaga postala sidro u tom paklu. Trećeg su dana vojnici JNA došli popraviti minsko polje. Jedan od njih, identificiran poslije kao Hrvat, susreo se pogledom s ranjenim Đurom Kovačevićem, ali šutio je – čin tihe milosti usred kaosa. Spas je dolazio sporo i nasumično. Osmog je dana Julije Novak, i sam u proboju iz Vukovara, izvukao Kovačevića i Ramu. Devetog je dana policajac Željko Đapić probijajući se iz Vukovara spasio Tihomira Iveta-Pidu, Ivicu Jurčana, posljednjeg preživjelog, grupa u proboju iz Vukovara prenijela je samo ispred minskog polja i ostavila ga u kukuruzu. Ondje ga je dvanaestog dana pronašla i zarobila patrola JNA; razmijenjen je 27. ožujka 1992. Dok su napadači prolazili kroz selo i *čistili* kuće, bacaju-

Đuro Kovačević stoji u blizini lokacije minskog polja u kojem je ležao osam dana teško ranjen, uz spomenik poginulima iz Štafete smrti, prije poginulim te naknadno preminulim pripadnicima HOS-a (Foto: osobna arhiva)

Tenk M-84 koji je 2. listopada 1991. uništio pripadnik HOS-a Žarko Manjkas-Crvenkapa. Manjkas je nedugu nakon toga poginuo u Štafari smrti. U Bogdanovce je u dva navrata došao 21 pripadnik HOS-a. Na dan pada 14 hosovaca branilo je to mjesto (Foto: Damir Radnić)

ći bombe u podrumu, dogodila se priča koja nadilazi pojam herojstva. Adam Ivkov bio je ranjen u glavu i privremeno slijep. Tomislav Pleša bio je pogođen u kralježnicu i paraliziran. Pojedinačno, bili su osuđeni na smrt. No, u trenutku krajnjeg očajja, spojili su svoje preostale sposobnosti u jedinstvenu cjelinu za preživljavanje. Slijepi Adam podigao je paraliziranog Tomislava na leđa. Adam je davao snagu, a Tomislav, koji nije mogao hodati, postao je njegove oči, dajući upute: "Lijevo, desno, ravno, stani, leži..." Njihovo mučno putovanje kroz noć postalo je savršena metafora radikalne međuovisnosti. Nije to bila priča o tome kako je Adam spasio Tomislava, već kako su Adam i Tomislav

Desna kuća bila je ratni sanitet i stacionar u Bogdanovcima (Foto: Damir Radnić)

spasili jedan drugog. Slijedećeg jutra stigli su do hrvatskih crta.

Njihova poslijeratna skromnost jednako je izvanredna; dogovorili su se da spomenuta priča ne ide u javnost. Adam je u međuvremenu preminuo, a Tomislav se i danas drži zavjeta danog prijatelju.

Druge skupine vodila je drugačija vrsta nade. Za mnoge, poput skupine Ivica Rupčića, koji je već bio ranjen i borio se iz saniteta, orijentir prema slobodi bio je plamen plinske bušotine u Mirkovcima – svjetionik u potpunoj tami. U bijegu preko Henrikovca i Cerića pokazali su Jozo Dežić i pripadnik MUP-a nevjerovatno prkos: nailazeći na neprijateljske haubice, stali bi, izvadili im zatvarače i zakopali ih, nastavljajući borbu i tijekom vlastitog spašavanja. Među onima koji su se također uspjeli probiti do sigurnosti Nuštra bili su i Ivica Kostanjčar, koji je stigao već prve noći; Zvonko Basran-Haban s tamošnjim braniteljem; te Ilija Zirdum, koji je išao s Marom Marijanović.

Sudbina skupine koju je Stjepan Kulić vodio prema šumi Dubrava ilustrira kako jedan trenutak može odrediti život i smrt. Dok su zaobilazili zasjeđe, netko je u skupini slučajno opalio metak. Taj zvuk pokrenuo je potjeru i prisilio ih na razdvajanje. Veća skupina, koju su činila 23 člana, uspjela se izvući trećeg dana kod Trbušanaca. Manja skupina, njih 12, nije bila te sreće. Nakon što su uspješno izbjegli nekoliko neprijateljskih minskih polja, upali su u najveću zanku – vlastito, hrvatsko minsko polje. Ironija je bila okrutna. Dane Petrović aktivirao je protutenkovsku minu TMRP-6, koja mu je otkinula obje noge i ruku. Preživio je samo zato što mu je toplina kumulativnog mlaza trenutačno spalila rane i zaustavila krvarenje. Damir Živković-Holcer odbačen je 20 metara i ostao je bez ruke. Jedan slučajni pucanj doveo je do potjere, potjera do razdvajanja, a razdvajanje do tragedije, pokazujući kako je u ratu crta između spasa i uništenja tanka poput slučajnosti.

ZAKLJUČAK

Analiza bitaka za Kukuruzni put, Marince i Bogdanovce nedvojbeno pokazuje da je ta komunikacija bila strateško težište cjelokupne obrane Vukovara. Njezino presijecanje kod Marinaca 1. listopada 1991. bio je operativni potez koji je grad neopozivo osudio na propast, pretvarajući opsadu u polaganu agoniju. U tom kontekstu četrdesetodnevni otpor Bogdanovaca nadilazi okvire lokalne bitke. On je primjer iznimne borbene učinkovitosti i nadljudske odlučnosti. Ključnu ulogu u toj obrani odigrali su Daltoni, pripadnici 1. satnije 2. pješačke bojne 3. brigade ZNG-a. Njihova profesionalnost, disciplina i organizacijske sposobnosti djelovali su kao *vajno sidro* koje je stabiliziralo i objedinilo heterogenu obrambenu silu, omogućivši joj da pruži otpor koji je prkosio svim vojnim zakonitostima. Šest Daltona položilo je živote u obrani Bogdanovaca, jedan se još uvijek vodi kao nestali, a više od pola pripadnika bilo je ranjeno, neki i dva puta.

Iako je bitka za Bogdanovce, promatrana izolirano, taktički poraz, u širem strateškom smislu ona je pobjeda za Hrvatsku. Žestoki otpor malobrojnih branitelja vezao je na sebe važne i elitne oklopne snage JNA više od mjesec dana, nanoseći im teške i neočekivane gubitke u ljudstvu i tehnici. To je kupilo dragocjeno vrijeme ostatku Hrvatske za mobilizaciju, naoružavanje i organizaciju obrane na drugim bojištima. Žrtva branitelja na *vratima Vukovara* nije bila uzaludna; ona je bila integralni, krvavi dio šire borbe koja je u konačnici osigurala opstanak i neovisnost hrvatske države. Hrabrost Daltona postala je trajni kamen temeljac hrvatske slobode i njihova bi imena, kao i imena drugih u obrani Bogdanovaca, trebala biti zapisana zlatnim slovima u hrvatskoj povijesti vezano uz obranu domovine.

HRVATSKI
VOJNIK

www.hrvatski-vojniki.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

[facebook](#) [Twitter](#) [YouTube](#) [LinkedIn](#) [Instagram](#)

Sve što vas zanima pišite nam:
hvojniki@moj.hr

Foto: Josip Kapi